

Integrace cizinců ve Zlínském kraji

Markéta Pospíšilová

Bakalářská práce
2012

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky
Ústav regionálního rozvoje, veřejné správy a práva
akademický rok: 2011/2012

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Markéta POSPÍŠILOVÁ**
Osobní číslo: **M09530**
Studijní program: **B 6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Veřejná správa a regionální rozvoj**

Téma práce: **Integrace cizinců ve Zlínském kraji**

Zásady pro vypracování:

Úvod

I. Teoretická část

- Charakterizujte pojem integrace a jeho legislativní zakotvení.

II. Praktická část

- Analyzujte základní nástroje integrace využívané Zlínským krajem.
- Pomocí dotazníkového šetření zjistěte data týkající se postojů k integraci.
- Na základě získaných poznatků definujte klady a zápory integrace na daném území a formulujte možná doporučení k nápravě.

Závěr

Rozsah bakalářské práce: cca 40
Rozsah příloh:
Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

- [1] BARŠA, P., BARŠOVÁ, A. Přistěhovalectví a liberální stát. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2005. 308 s. ISBN 80-210-3875-6.
[2] NIESSEN, J. Rozmanitost a soudržnost: nové úkoly v oblasti integrace imigrantů a menšin. Praha: Rada Evropy, 2000. 115 s. ISBN 92-871-4345-5.
[3] SARTORI, G. Pluralismus, multikulturalismus a přistěhovalectví: Esej o multietnické společnosti. 1. vyd. Praha: Dokořán, 2005. 134 s. ISBN 80-7363022-2.

Vedoucí bakalářské práce: JUDr. Jana Jurníková, Ph.D.
Ústav regionálního rozvoje, veřejné správy a práva
Datum zadání bakalářské práce: 2. dubna 2012
Termín odevzdání bakalářské práce: 18. května 2012

Ve Zlíně dne 2. dubna 2012

prof. Dr. Ing. Drahomíra Pavelková
děkanka

RNDr. Oldřich Hájek, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ/DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že:

- odevzdáním bakalářské/diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby¹;
- bakalářská/diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému,
- na mou bakalářskou/diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3²;
- podle § 60³ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;

---

¹ zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

- (1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.
- (2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.
- (3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

² zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

- (3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

³ zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

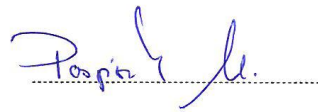
- (1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

- podle § 60⁴ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou/diplomovou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské/diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské/diplomové práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že:

- jsem bakalářskou/diplomovou práci zpracoval/a samostatně a použité informační zdroje jsem citoval/a;
- odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Ve Zlíně 19. 5. 2012

⁴ zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídí k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Cílem bakalářské práce je pohled na vývoj integrace cizinců v České Republice po roce 1989, vymezení základních pojmů integrace, popis integrační politiky a její právní rámec. Upozorňuji na rozdílné pojetí pojmu cizinec. Zabývám se cílovou skupinou cizinců, na kterou je integrační politika České Republiky zaměřena. Pozornost věnuji konkrétně integračnímu procesu ve Zlínském kraji, jeho jednotlivým aktérům a jimi zvoleným integračním nástrojům. Jako zkoumaný předmět různých oblastí integrace jsem zvolila proces vzdělávání v širším slova smyslu. Na základě získaných poznatků následně provádím dotazníkové šetření u obyvatel Zlínského kraje i dotčených cizinců. Získané výsledky jsou zajímavou sondou do reálného prožívání procesu integrace oslovených aktérů. V závěru vyslovuji doporučení k možnému řešení konkrétních poznatků a zajištěných údajů.

Klíčová slova: integrace, integrační politika, cizinci třetích zemí, vzdělávání, vládní a nevládní aktéři, obyvatelé Zlínského kraje

ABSTRACT

The bachelor thesis is aimed at the view of foreigners' integration development in the Czech Republic after 1989, the specification of basic terms for integration, the description of Czech Republic's integration policy and its legal framework. I pay attention to the target group of foreigners, which the Czech Republic integration policy is aimed at. Especially I focus on the integration process in the Region of Zlín, the persons involved and the tools of integration chosen by those persons. I have chosen the education process in its wider sense of the word as the researched object of different fields of integration. Based on the experience acquired I conduct a survey by questionnaire with the inhabitants and foreigners concerned in the Region of Zlín. The results constitute an interesting probe into how the addressed persons experience the process of integration. In the conclusion, I give some recommendation regarding possible solution for concrete knowledge and secured data.

Keywords: integration, integration policy, foreigners from third countries, education, governmental and non-governmental agents, inhabitants of the Region of Zlín

Děkuji na tomto místě své vedoucí bakalářské práce JUDr. Janě Jurníkové Ph.D za odborné rady, cenné připomínky a vstřícný přístup. Dále děkuji všem aktivním účastníkům dotazníkového šetření a v neposlední řadě děkuji své rodině za neobyčejně široký prostor ke studiu.

„Čechem se člověk nejen rodí, ale může se jím stát i svobodnou volbou.“

(Barša a Baršová, 2005, s.249)

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	9
I TEORETICKÁ ČÁST	10
1 METODY VÝZKUMU	11
2 ÚVOD DO MIGRACE	13
2.1 VÝVOJ MIGRAČNÍ POLITIKY	14
2.2 OBČANÉ A CIZINCI NA ÚZEMÍ ČR.....	16
2.2.1 Kategorie cizinců.....	16
2.2.2 Druhy pobytů.....	17
3 INTEGRACE	18
3.1 ADAPTAČNÍ/INTEGRACE.....	18
3.1.1 Důvody integrovat.....	19
3.1.2 Dělení sociální integrace	20
3.2 INTEGRAČNÍ POLITIKA	20
3.3 PRÁVNÍ RÁMEC INTEGRACE CIZINCŮ	21
3.3.1 Zásady koncepce integrace cizinců na území ČR	21
3.3.2 Koncepce integrace cizinců na území ČR.....	21
4 VLÁDNÍ A NEVLÁDNÍ AKTÉŘI	23
4.1 VERTIKÁLNÍ SPOLUPRÁCE	23
4.2 HORIZONTÁLNÍ SPOLUPRÁCE.....	23
4.3 OBLASTI INTEGRACE	25
4.4 CENTRA NA PODPORU INTEGRACE CIZINCŮ.....	28
II PRAKTICKÁ ČÁST	29
5 CIZINCI VE ZLÍNSKÉM KRAJI	30
5.1 SLOŽENÍ CIZINCŮ.....	30
5.2 VZDĚLÁVÁNÍ CIZINCŮ	33
5.3 FINANČNÍ PODPORA PROJEKTŮ	45
6 DOTAZNÍKOVÝ PRŮZKUM	47
6.1 VÝSLEDKY DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ.....	55
6.2 NAVRHOVANÁ OPATŘENÍ	55
ZÁVĚR	58
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	60
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	65
SEZNAM OBRÁZKŮ	66
SEZNAM TABULEK	67
SEZNAM PŘÍLOH	68

ÚVOD

Česká republika byla dlouhá léta zemí, které byla okolnímu světu uzavřena. Neměla zkušenosti se soužitím s větším počtem národností, které respektují jiné hodnoty. Od roku 1989 a změn, které u nás v oblasti migrace a rozmanitosti společnosti nastaly, uběhlo již více než dvacet let. Česká republika se stala zemí demokratickou a relativně bohatou. Přesto ji ovlivňují demografické změny jako např. klesající počet obyvatel v produktivním věku či proces stárnutí populace. K řešení těchto problémů může výrazně přispět právě kvalitně nastavená integrační politika.

Významná vládní opatření v oblasti integrace cizinců do společnosti již vytvořena byla a stát jako zastřešující aktér neustále usiluje o příznivé klima všech zúčastněných. Na úrovni jednotlivých regionů se již myšlenka integrace, která napomáhá hospodářskému a ekonomickému růstu a podporuje sociální soudržnost i kulturní rozmanitost, objevuje také. Jednotlivé regiony se ovšem liší nejen demografickými podmínkami, ale také počty cizinců a je pro ně nanejvýš vhodné přizpůsobit řešení konkrétní potřebě.

Teoretickou část práce tvoří souhrn nejdůležitějších pojmů nutných k osvětlení současného pojetí a postavení integrace a integrační politiky v zemi. Praktická část poté názorně dokreslí konkrétní podobu procesu integrace cizinců do společnosti ve Zlínském kraji. Zaměřím se v ní na aktuální vývoj integrace, četnost a různorodost zapojených aktérů a jejich úsilí poskytnout cizincům kvalitní příležitosti a garantované jistoty. Pozornost budu věnovat nástrojům, které tito aktéři vytvářejí a způsobu jejich využití. Z velkého množství různých oblastí integrace se zaměřím konkrétně na proces vzdělávání jako oblast nezbytnou pro úspěšný start i průběh celého integračního procesu. Zachytím stávající vytvořené programy a projekty stejně jako skutečnost, jak cizinci s touto příležitostí nakládají. V dotazníkovém šetření věnuji výraznou pozornost veřejnosti jako nedílné součásti procesu integrace, míře její informovanosti, angažovanosti a spolupráce s cizinci.

Integrace je proces neustále se vyvíjející, který je potřeba sledovat, propracovávat, přiměřeně regulovat a obohacovat novými nápady. Dovoluji si proto vyslovit hypotézu, že Zlínský kraj má jistě vhodné a účinné nástroje pro začleňování cizinců mezi své občany, nicméně s přihlédnutím k dynamice vývoje integračních politik v Evropské unii i České republice je možné nadále tyto nástroje rozvíjet, odvážněji obohacovat a motivovat ke spolupráci nové účastníky.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 METODY VÝZKUMU

Výzkum

„Je systematické shromažďování, zaznamenávání a analýza dat se zřetelem na určitý trh, kde trhem je míněna specifická skupina ve specifické geografické oblasti.“ (Příbová et al., 1996, s. 13) „Jde o výzkumný proces, v jehož rámci je určeno, jaké údaje jsou potřebné, jak musejí být věrohodné, jak aktuální, jakým způsobem kvantifikovatelné a jaký postup je odpovídající pro jejich sběr.“ (Příbová et al., 1996, s. 19) Výzkum od stolu a výzkum terénní, které budu provádět, jsou často chápány jako etapy jednoho výzkumu, přičemž výzkum od stolu je součástí přípravné etapy výzkumu terénního.

Výzkum od stolu

Surynek, Kašparová a Komárková (2001) uvádějí, že tento výzkum pracuje v oboru dat sekundárních. Sekundární data byla původně získávána jako data primární a pro účely jiného šetření. Nejběžněji používanými sekundárními daty jsou statistické údaje statistického úřadu nebo jiných státních institucí, nalezneme je také ve výročních zprávách, ve shrnutích a hodnoceních organizací, dostupných databázích jako knihovny, Internet apod. Výzkum od stolu využívám ve své práci z důvodu věrohodnosti a stability těchto dat.

Výzkum terénní

Terénní výzkum zajišťuje realizační etapu celého výzkumu. Budu pracovat s primárními daty získanými vlastním šetřením.

Metody a techniky výzkumu

„Metoda vyjadřuje obecnější postup a dotýká se především charakteru poznávací činnosti. Pojem technika je konkrétnější a vystihuje především technologii provedení. Všechny kategorie metod se člení na celou řadu různě náročných technik. Kvalita získaných informací je závislá na tom, zda jsou použity skutečně objektivní metody výzkumu, a také na tom, zda jsou použity přiměřeně dané situaci.“

Dotazování

Nejčastěji využívanou metodou, založenou na výpovědích respondentů, je dotazování. Mezi nejběžnější druhy lze zařadit např. individuální osobní rozhovor, dotazování na ulici, skupinový rozhovor, písemné, telefonické či elektronické dotazování.“ (Surynek, Kašparová a Komárková, 2001, s. 79-80) Z uvedených metod ve své práci využijí metodu písemného dotazování.

Písemné dotazování

Základní členění písemného dotazování je na neadresné a adresné. „Pro neadresné dotazování se užívá pojmu anketa. Rozumějí se tím všechny způsoby dotazování, kdy záleží na aktivitě respondenta, zda se rozhodne odpovědět či nikoli. Pro adresné písemné dotazování se používá pojem dotazník. Zde je respondent oslovován podobně jako u rozhovoru. Výsledky získané pomocí ankety mají vždy jen charakter orientační.“ (Surynek, Kašparová a Komárková, 2001, s. 116)

Dotazník

Dotazník je způsob zapsaného rozhovoru, který je vytvořen z předem promyšlených a stylizovaných otázek. V dotazníku na rozdíl od rozhovoru musíme své odpovědi zachytit písemnou formou. Pomocí získaných údajů získáváme názory a fakta od respondentů. Výhodou dotazníku před rozhovorem je jeho menší časová náročnost. Je ovšem nutné si při jeho sestavování důkladně vytýčit a promyslet hlavní cíle průzkumu. Logické uspořádání otázek by mělo být samozřejmostí. „Před definitivní aplikací dotazníku je vhodné provést předvýzkum a to na malém počtu zkoumaných respondentů. Díky předvýzkumu je možné provádět poslední vhodné úpravy.“ (Pedagogická fakulta MU, 2008) Tím lze zvýšit upřímnost získaných odpovědí. Otázky v dotazníku by měly být anonymní, děleny podle obsahu mohou být uzavřené, otevřené a škálové. Mají pevně fixované pořadí, obsah a formu otázek.

2 ÚVOD DO MIGRACE

„Migrace je integrální součástí dějin Evropy a důležitým rozměrem její dnešní reality. Neexistuje jediná evropská země, která by nebyla zasažena migračními pohyby. Občané Evropy se stěhovali a stále stěhují jak mimo Evropu, tak uvnitř světadílu a zároveň migranti a uprchlíci z ostatních částí světa přicházejí, aby v Evropě začali nový život.“ (Niessen, 2000, s. 22)

Migrace provází lidstvo od samého počátku, kdy se lidé přemísťovali z místa na místo či z jedné země do druhé. Zpočátku to byly tlupy sběračů, migrující podle ročního období, později lovci pronásledující zvěř nebo ti, kteří před sebou hnali svá stáda za lepší pastvou. „Všichni jsme takto odněkud přišli a lišíme se pouze délkou pobytu či usazení se v určité zemi.“ (Niessen, 2000, s. 11)

Barša a Baršová (2005) označují politiky, které směřují k přímé či nepřímé regulaci a řízení pohybu lidí přes hranice států termínem migrační politiky. V případě Evropské unie upozorňují na její vnější hranice a pohyb lidí na území států, jichž nejsou občany. Migrační politiky se zabývají regulací a usměrňováním migrace legální, prevencí a postihem migrace nelegální. Vedle toho pak dále migrační politiky dělí na politiky imigrační a integrační.

Imigrační politiky jsou dílčím souborem politik migračních. Jejich cílem je stanovit, kteří cizinci a za jakých podmínek se mohou dlouhodobě či trvale usadit v hostitelské zemi.

Integračními politikami jsou politiky, dávající si za cíl podporu procesu začlenění přistěhovalců a to jak jednotlivců, tak skupin, do hostitelské společnosti. Integrační politice se budu ve své práci věnovat podrobněji v kapitole 3.2.

Necháme stranou otázky uprchlictví a azylu. I když tyto formy nuceného pohybu často vedou k trvalému usídlení v hostitelské zemi, jsou možnosti států v rozhodování o přijetí či nepřijetí omezeny mezinárodním právem. Azyl a uprchlictví tak představují svébytný celek.

Barša a Baršová (2005) k tomuto rozdělení migračních politik dokládají následující schéma pojmově-terminologického odlišení

MIGRAČNÍ POLITIKY			
PŘISTĚHOVALECKÉ POLITIKY		AZYL 	kontrola hranic, potírání nelegální migrace, víza, turismus, sezónní práce, studium, stáže apod.
IMIGRAČNÍ POLITIKY	INTEGRAČNÍ POLITIKY		
regulace vstupu přistěhovalců na území	regulace začleňování přistěhovalců do společnosti		

Obr. 1. Terminologická mapa

2.1 Vývoj migrační politiky

Významný zlom, který nastal ve vývoji migrační politiky v ČR, byl zapříčiněn přijetím zákona o pobytu cizinců Poslaneckou sněmovnou Parlamentu ČR dne 30. 11. 1999, zákon č. 326/1999 Sb.

Zákon o pobytu cizinců

„Tento zákon definuje cizince jako fyzickou osobu, která není státním občanem České republiky. Zákon se nevztahuje na azylanty a osoby, které o azyl požádaly. Komplexní úpravu právního postavení cizinců, kteří požádali v ČR o azyl, nebo kterým byl azyl udělen, specifikuje zákon č. 325/1999 Sb., zákon o azylu. Zákon o pobytu cizinců se naopak vztahuje na občany EU. Upravuje finanční prostředky vyžadované po cizincích při pobytu na území ČR, jmenuje podmínky udělení, prodloužení a zániku víz do devadesáti dnů, víz nad devadesát dnů a víz za účelem strpění a dočasné ochrany, pojednává o podmínkách trvalého pobytu, umožňuje správní vyhoštění atd.“ (Nečitelní cizinci, 2003, s. 83)

Drbohlav (2010) popisuje v roce 2000 zavedení vízové povinnosti pro vstup do Česka vůči některým zemím např. Ukrajině, Rusku a Bělorusku. Tato nová povinnost byla zavedena v souladu se standardním režimem platným v zemích EU. V roce 2001 pak byly podniknuty dva další kroky, které také přispěly k liberalizaci české migrační politiky. Na prvním místě to byla novela zákona o pobytu cizinců zákon č. 140/2001 Sb. Novela řešila nedostatky

tohoto zákona a např. zavedla započítávání přechodného pobytu cizince na území ČR do čekací doby na pobyt trvalý i před datem 1. 1. 2000. Euronovela v roce 2002 pro občany EU zavedla zvýhodněné podmínky k získání přechodného a trvalého pobytu.

V roce 2006 přišel další výrazný liberalizující krok, a to zkrácení doby potřebné pro získání povolení k trvalému pobytu. Doba byla zkrácena z deseti na pět let. „Ve výsledku došlo i ke zkrácení čekací doby na české občanství, které může být standardně uděleno až po pěti letech trvalého pobytu a celkově tedy nyní po deseti letech pobytu v Česku namísto dřívějších 15 let“ (Drbohlav et al., 2010, s. 80-81)

Prozatím poslední novelu zákona o pobytu cizinců na území České republiky schválil Parlament ČR dne 21. prosince 2010. Novelu zákona podepsal prezident ČR dne 23. prosince 2010. Publikována byla ve sbírce zákonů 30. prosince 2010 pod číslem 427/2010 a účinnosti nabyla 1. ledna 2011.

Nařízení EU

EU dnes polemizuje o Evropské agendě pro integraci příslušníků třetích zemí. Momentálně je návrh nařízení ve stádiu projednávání. Komisi bylo předáno dne 22. 7. 2011 sdělení KOM/2011/0455 v konečném znění Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů.

Sdělení obsahuje návrh sady flexibilních nástrojů, jejichž cílem je posílit koordinaci a výměnu znalostí v otázce integrace cizinců. Tyto nástroje by členskými státy umožnily samostatnou volbu opatření, která by byla pro jejich situaci nejúčinnější. Navrhovány jsou tzv. evropské moduly, které poskytují zkušenosti členských států i ostatních aktérů. Moduly, vypracované k provádění integračních politiky v členských státech, mohou být daným státem upravovány podle jeho potřeb. Je tedy vytvořen autonomní prostor každého státu k modelování dalších postupů v rámci integrační politiky. Tři tématické oblasti modulů obsahují kurzy začleňování a kurzy jazykové, pevný závazek přijímací země a aktivní zapojení migrantů do všech aspektů společenského života. Kromě modulů byly stanoveny čtyři oblasti sledování výsledků integrace a to zaměstnanost, vzdělávání, sociální začleňování a aktivní občanství. Tyto ukazatele by měly být použity ke sledování výsledků integračních politik v jednotlivých státech. (Sdělení Komise, 2011/ 0455)

2.2 Občané a cizinci na území ČR

Na úvod je z hlediska úplného pochopení právní úpravy potřeba odlišit kategorie osob nacházejících se na území našeho státu. Prvkem, který odlišuje tyto skupiny od sebe navzájem, je podle Šiškové et al. (2001) právě vztah k České republice. Uvádí, že toto rozdělení lidských bytostí vyplývá jak z mezinárodního práva veřejného, tak z českého právního řádu. Stejně rozlišování lze nalézt v kterékoli jiné zemi.

Určujícím faktorem je státní občanství. Pokud je člověk má, je mezi ním a Českou republikou založen základní vztah. Vztah, složený z práv a povinností. Např. občan nesmí být nucen ČR opustit. Tuto jistotu nemá žádný cizinec bez českého státního občanství. Vstup i pobyt cizinců na území ČR je regulován. „Cizinci, který porušil český zákon, může být za určitých podmínek též uložen trest vyhoštění z ČR To je tedy prvotní a zároveň jediné přípustné dělení osob: na občany státu, kterým jsou přiznávána všechna práva a zároveň ukládány zvláštní povinnosti, a na cizince, jejichž vstup a pobyt na území stát reguluje vlastní politikou“ (Šišková et al., 2001, s. 31-32)

2.2.1 Kategorie cizinců

V současné době můžeme ve zjednodušené podobě rozlišovat následující kategorie cizinců pobývajících na území Česka:

1. Občané EU (včetně Norska, Švýcarska, Islandu a Lichtenštejnska) a jejich rodinní příslušníci
2. Občané třetích zemí (tj. cizinci mimo občanů EU, Evropského hospodářského prostoru – EHP a Švýcarska)
3. Cizinci se statusem mezinárodní ochrany
4. Žadatelé o mezinárodní ochranu

Zákon o pobytu cizinců definuje pobyt cizinců spadajících do kategorie 1 a 2. Zákon o azylu kategorii 3 a 4. Důležité je zmínit skutečnost, že ne všichni cizinci, kteří nejsou občany EU, jsou řazeni do skupiny cizinců ze třetích zemí. Mnoho cizinců, kteří mají občanství třetích zemí, jsou rodinnými příslušníky občanů EU a cizinecké právo je řadí k občanům

EU. Ve své praktické části se budu podrobněji věnovat občanům třetích zemí, tedy cizincům spadajícím pod bod 2.

2.2.2 Druhy pobytů

Podle platného pobytového zákona je možné rozlišovat dva druhy povolených pobytů cizinců na území ČR. Jedná se o pobyt přechodný a trvalý.

Přechodný pobyt

Již z názvu je patrné, že cizinec může pobývat na území našeho státu přechodně. Tento druh pobytu je dále možné rozlišit na pobyt bez víza, na základě víza krátkodobého či dlouhodobého a na základě výjezdního příkazu.

Krátkodobý pobyt je pobyt, který z přechodných pobytů v ČR zahrnuje pobyt na vízum anebo bez víza. Hranicí mezi krátkodobým a dlouhodobým vízem je délka pobytu. Při krátkodobém vízu je nutné, aby přechodný pobyt skončil nejpozději do 3 měsíců, víza nad 90 dnů spadají podle cizineckého zákona do kategorie víz dlouhodobých.

Dlouhodobým pobytem začíná standardní cesta cizince, který se hodlá v ČR na čas nebo natrvalo usadit. Žádost o tento pobyt může podat cizinec, který na našem území pobývá právě na základě dlouhodobého víza. Platí podmínka, že tento cizinec hodlá na území nadále přechodně pobývat po dobu delší než 6 měsíců a to za stejným účelem pobytu jako dosud.

Trvalý pobyt

Trvalý pobyt je vydáván cizinci po pěti letech nepřetržitého pobytu na našem území. Žádost o toto povolení může být podána i cizincem, který splňuje podmínky pobytu, ale pobývá mimo území ČR. Po pěti letech trvalého pobytu mají dále cizinci možnost požádat o české státní občanství. Žádost o trvalý pobyt je v současnosti možné podat osobně na pracovišti Ministerstva vnitra ČR (dále jen MV), a to podle místa hlášeného pobytu cizince.

3 INTEGRACE

Definicí procesu integrace existuje mnoho. Za jednu z nejdůležitějších považují následující:

„Začleňování neboli integrace je oboustranný proces přizpůsobování jak ze strany imigrantů a menšin, tak ze strany většinové společnosti, což vyžaduje aktivní angažovanost všech zúčastněných. Stát a občanská společnost hrají významnou úlohu při přijímání do svého středu i při umožnění přístupu do většinového celku. Státy a jejich občané mohou očekávat, že imigranti a menšiny budou aktivně usilovat o to, aby se stali součástí společnosti a přihlásí se k jejím základním hodnotám.“ (Niessen, 2000, s. 13)

Jádrum všech definic integrace je skutečnost, že se jedná o dlouhodobý a kontinuální proces zaměřený na právní, sociální a hospodářské začlenění migrantů. Veškeré snahy vedou k pomoci, díky níž by se cizinec vymanil z možné závislosti na různých formách mimořádné státní podpory. Platí totiž, že imigranti nemohou úspěšně integrovat, pokud se jim nedaří aktivně participovat na ekonomickém životě a jejich ekonomická úroveň je výrazně nižší než obvyklá životní úroveň v hostitelské zemi. Dalším přínosem je např. umožnění cizincům aktivně se účastnit na životě komunity a posílení jejich schopnosti a možnosti vybudovat si zázemí a soběstačný život. (Metody sociální práce s imigranty, azylanty a jejich dětmi, 2008, s. 16)

3.1 Adaptace/integrace

Šišková et al. (2001) upozorňuje na to, že migranty, kteří se rozhodnou usadit v cílové zemi natrvalo a to ať po dlouhodobé cirkulaci či po jednorázovém přistěhování, čeká opravdu složitý proces. Jejich adaptace na nové podmínky v majoritní společnosti má mnoho rozdílných podob a je ovlivněna různými faktory. Jednak migranty samými, imigrační politikou země a přístupem její majoritní populace k imigrantům. Obecně je imigrace do nového prostředí považována za velmi závažný akt, který hluboce zasahuje do života člověka. „Stres z migrace“ je často přirovnáván k situacím, jimž člověk musí čelit v případě úmrtí blízkého člena rodiny, rozvodu nebo při velkém osobním zadlužení.

Sartori (2005) se na proces dívá z jiného pohledu a to ochoty cizinců k integraci. Přiklání se k myšlence, že integrace probíhá tehdy, jestliže ji přijímají a považují za žádoucí ti, kteří jsou integrováni. Pokud tomu tak není, integrace neprobíhá. K integraci tedy může dochá-

zet u „osob integrovatelných“ a občanství, poskytnuté „neintegrovatelným“ imigrantům, k integraci nevede. Vede podle něj k dezintegraci. „Jak výstižně podotýká Gian Enrico Rusconi (1996, s. 21), „být občanem neznamená jen požívat statků v podobě subjektivních práv, ale také zavázat se k tomu, že se budu podílet na jejich tvorbě.“ (Sartori, 2005, s. 68)

3.1.1 Důvody integrovat

Obyvatelstvo ČR je podle Šiškové (1998) až nepochopitelně národnostně a rasově homogenní. A to přestože žijeme ve střední Evropě. Příčiny lze nalézt v historii dané holocaustem, odsunem Němců ze Sudet, čtyřiceti lety izolace země za reálného socialismu i rozpadem Československa na dva státy. Minority u nás tvoří pouhé 4% obyvatelstva. To je opravdu málo, a proto jsme za národnostně homogenní stát považováni právem. Přes veškeré stěžování si na vládu i ekonomiku se stáváme zemí relativně bohatou, demokratickou a ekonomicky i politicky stabilní. Tedy zemí, která migranty láká a její izolace proto není možná. Čím lépe se nám bude dařit, tím více k nám budou proudit cizinci s cílem s námi žít. Tento trend se nedá zastavit, a proto je nanejvýš vhodné se na něj připravit. „Zvykněme si proto i my na myšlenku, že obyvatel České republiky není totéž jako Čech!“ (Šišková, 1998, s. 42)

Úspěšný integrační proces je ve spojitosti s migrací předpokladem rozvinutí pozitivního potenciálu. Migrace je pak přínosná pro migranta, zemi jeho původu i zemi hostitelskou. Pro Českou republiku jsou přistěhovalí pracující skutečně ekonomickým přínosem. Podílejí se na spotřebě i produkci, přispívají na daňové a sociální odvody atd. Do určité míry také přinášejí řešení problémů spojených s demografickým vývojem. Ovlivňují proces stárnutí populace, zvyšují zaměstnanost a tím také udržitelnost systému sociální ochrany. Neméně významná je skutečnost, že jsou zdrojem lidského kapitálu daného zejména jejich vzděláním, kvalifikací, dovednostmi a kreativitou. V neposlední řadě můžou být pro hostitelskou zemi přínosem v oblasti kulturní a sociální. (Rákoczyová et al., 2009, s. 14-15)

Společné soužití přistěhovalců a příslušníků domácí populace může probíhat různými způsoby. Ty vyplývají z přístupu majority i přistěhovalců samých a pro obě strany z nich také vyplývají rozdílné důsledky.

3.1.2 Dělení sociální integrace

„Sociální začleňování přistěhovalců nepředstavuje jednolitý proces. Jedná se naopak o výslednici spolupůsobení dílčích mechanismů v různých oblastech sociálního života. Esse [2000] tyto dílčí procesy rozděluje do čtyř skupin, které odpovídají typologii dimenzí sociální integrace dle Bosswicka s Heckmannem [2006].“ (Rákoczyová et al., 2009, s. 25)

Jedná se o dimenze:

strukturální - představuje získání práv a přístupu ke klíčovým institucím hostitelské společnosti

kulturní – zahrnuje získání klíčových znalostí a kompetencí přijímající společnosti

identifikační – znamená přijetí a začlenění se do primárních vztahů a sociálních sítí přijímající společnosti

interaktivní – představuje subjektivní dimenzi integrace, pocit sounáležitosti s přijímající společností a identifikaci se sociálními skupinami

3.2 Integrační politika

Integrační politiky jsou zacíleny především na potřeby, jimiž se přistěhovalci liší od jiných znevýhodněných skupin společnosti. Jejich nejširším cílem je zajistit podmínky sociální a politické soudržnosti společnosti. Pokud stát učiní rozhodnutí o přijetí přistěhovalce z jakéhokoli důvodu, je v jeho zájmu, aby se imigrant na novou zemi rychle a bezproblémově adaptoval a dokázal kompetentně jednat v různých kontextech. Cílem integračních politik je proto napomáhat adaptaci a získávání potřebných sociálních kompetencí. (Barša a Baršová, 2005, s. 11)

Česká republika prošla v oblasti tvorby migračních politik do roku 1989 zrychleným vývojem. V polovině prvního desetiletí 21. století stála před stejnými problémy jako západoevropské země a v mnoha aspektech tvorby imigračních a integračních politik byla dokonce na srovnatelném stupni vývoje. Tento proces velmi uspíšila příprava na integraci České republiky do EU. Právě ony požadavky integrace pomohly ČR ke sladění kroků a k „dohnání“ členských zemí. Dosažením této nezbytné harmonizace s EU okolo roku 2000 se pro nás otevřel nový prostor, který umožnil formulaci našich vlastních koncepcí a programů. (Barša a Baršová, 2005, s. 239)

3.3 Právní rámec integrace cizinců

„První ucelený vládní dokument na poli integrace migrantů vznikl jako reakce na zvýšený počet pobývajících cizinců v Česku v roce 1999 pod názvem „Zásady koncepce integrace cizinců na území České republiky“. Hlavním cílem bylo vytvořit podmínky pro systematický rozvoj dobrých vztahů mezi jednotlivými komunitami. O rok později byla na základě těchto Zásad vypracována podrobnější a konkrétnější „Koncepce integrace cizinců na území ČR“ [Jánská 2002; Informace 2000].“ (Drbohlav, 2010, s. 76)

3.3.1 Zásady koncepce integrace cizinců na území ČR

Ministerstvo vnitra ČR tedy vytvořilo dva klíčové dokumenty, které byly přijaty vládou ČR jako obecné dokumenty formulující politiku České republiky v oblasti integrace cizinců. Koncepce integrace cizinců na území ČR (dále jen Koncepce) transformovala Zásady koncepce integrace cizinců na území ČR (dále jen Zásady Koncepce) do konkrétních opatření. Zásady obsahují celkem 15 stručných tezí, doplněných předkládací zprávou. Integrace je v obou dokumentech charakterizována jako oboustranný proces zahrnující vzájemné přijímání jak ze strany cizinců, tak ze strany české společnosti. Toto opatření v oblasti integrace cizinců v ČR znamená, že ČR cizincům zaručí rovné příležitosti a zacházení v oblasti zaměstnání a podnikání, bydlení, vzdělání, zdravotní a sociální péče, kultury a náboženství. (Metody sociální práce s imigranty, azylanty a jejich dětmi, 2008, s. 38-40)

3.3.2 Koncepce integrace cizinců na území ČR

První Koncepce byla přijata v roce 2000. K její aktualizaci došlo v roce 2006. Poslední aktualizace byla předložena vládě během ledna 2011. „Každoročně je taktéž vládě předkládána Zpráva o realizaci Koncepce integrace cizinců v příslušném roce a návrh dalšího postupu pro rok následující. Tento materiál je vždy schvalován novým usnesením vlády.“ (Sborník z regionálních konferencí, 2010, s. 9)

Opatření Koncepce jsou realizována prostřednictvím ministerstev, konkrétně ministerstvem práce a sociálních věcí (MPSV), vnitra (MV), školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT), průmyslu a obchodu (MPO), kultury, pro místní rozvoj, zdravotnictví a financí a dalšími orgány a institucemi např. Českým statistickým úřadem, akademickou obcí a nestátními neziskovými organizacemi (NNO).

Cílová skupina integrace

Základní cílovou skupinou politiky integrace cizinců jsou občané třetích zemí pobývajících legálně na území České republiky. Do cílové skupiny Koncepce integrace cizinců nepatří žadatelé o mezinárodní ochranu či osoby, jimž byla mezinárodní ochrana udělena. Integrovační opatření směřují především k dlouhodobě či trvale pobývajícím cizincům, ale vybraná opatření se budou vztahovat také na nově příchozí cizince se záměrem umožnit jim po příjezdu do České republiky základní orientaci v hostitelské zemi. (Aktualizovaná Koncepce integrace cizinců Společné soužití, 2011)

Cíl Koncepce

V rámci této poslední „Aktualizované Koncepce“ byly stanoveny čtyři hlavní priority integrace:

- Znalost českého jazyka
- Ekonomická soběstačnost
- Orientace ve společnosti
- Vztahy mezi komunitami

Vzhledem k aktuální situaci, dosavadním zkušenostem a potřebám integrace je integrační politika ČR zacílena na individuální potřeby cizinců. Důraz je kladen na integraci osob druhé a třetí generace, tedy děti a mládež z řad imigrantů. Zvláštní pozornost je věnována podpoře zranitelných skupin – zejména žen s důrazem na opatření umožňující jejich účast na integračních aktivitách a opatření směřujícím k integraci rodin cizinců.

4 VLÁDNÍ A NEVLÁDNÍ AKTÉŘI

4.1 Vertikální spolupráce

V České republice existují tři úrovně vlády: národní, regionální a municipální.

Struktura moci je decentralizovaná a regionální a lokální vlády jsou do jisté míry nezávislými jednotkami vykonávajícími státní administrativu v přenesené působnosti. Sociální integrace cizinců se vyvíjí především na úrovni státní správy. Na základě Koncepce vláda podpořila vytváření sítí aktérů na místní úrovni. Kromě spolupráce s vládami na nižší úrovni zahrnuje vertikální spolupráce také vzájemné vazby mezi vládami národními, regionálními a místními a nevládními organizacemi. Nevládní organizace mají dlouhodobé zkušenosti v poskytování služeb pro přistěhovalce v České republice a centrální vláda se přímo podílí i na několika pilotních projektech, které zahrnují aktivity těchto organizací působících v oblasti sociální integrace přistěhovalců. (Sborník z regionálních konferencí 2010, 2011, s. 40-41)

4.2 Horizontální spolupráce

Městské úřady

Městské úřady lze z hlediska institucionálního zabezpečení integrace cizinců rozdělit do dvou skupin. První z nich, do které spadá naprostá většina měst, je charakteristická nerozvinutostí této institucionální struktury. Pro tuto skupinu je charakteristická absence jakéhokoli orgánu nebo pracovníka, jehož pracovní náplní by byla přímo integrace cizinců. Vlády jsou připraveny zabývat se úkony napomáhající integraci cizinců v rámci specializace jednotlivých odborů. Jedná se o činnosti svěřené obcím v rámci přenesené působnosti např. vydávání živnostenských listů, řidičských oprávnění, stavebních povolení či výplaty sociálních dávek. Až na výjimku v podobě krizové intervence, kdy pomoc cizinci poskytuje sociální odbor městského úřadu, je služba zúžena na zprostředkování kontaktu na ostatní aktéry, typicky na NNO. Druhá, méně početná skupina, vykazuje konkrétní jednotky a organizační mechanismy na oblast integrace cizinců specificky zaměřené. Zde již poradní orgány zaměřené na otázky integrace cizinců existují. (Lokální strategie integrace cizinců v ČR I, 2008)

Krajské úřady

Krajské úřady jsou dalšími významnými institucemi. Jsou pověřeny spravovat širší územní celky, ovšem i u většiny regionů je absence komplexního přístupu k integraci přistěhovalců patrná. Krajské úřady jsou dílčím způsobem již několik let aktivní, jejich potenciál na podporu tohoto procesu se však začíná projevovat teprve v současné době. Vznikají první projekty strategické spolupráce při podpoře integrace v regionu. Krajské úřady by přitom mohly hrát významnější roli stejně jako úřady městské. A to dokonce v širším územním prostoru. V současné době však v žádném regionu na území ČR neexistuje ucelená krajská strategie integrace přistěhovalců. Tyto skupiny jsou pouze dílčím způsobem zahrnuty do několika koncepčních a strategických dokumentů. Komplexně však problematiku sociální služby vůči přistěhovalcům kraje neřeší.

Úřady práce

„Úřady práce (dále jen ÚP) jsou ve svých aktivitách na podporu integrace cizinců výrazně omezeny legislativními normami upravujícími jejich aktivity. Působnost ÚP v oblasti zahraniční zaměstnanosti je v současné době zaměřena především na její regulaci, tedy usměrňování vstupu zahraničních pracovníků na trh práce v souladu s potřebami tohoto trhu. Integrační funkce ÚP, tedy aktivity, které jsou zaměřeny na zvyšování zaměstnanosti cizinců a jejich začleňování na trh práce, není jasně vymezena a v současné době je spíše reziduální (Pořízková; 2010). Přistěhovalci, kteří splňují podmínky evidence v registru nezaměstnaných, mají nárok na účast v programech aktivní politiky zaměstnanosti, především v rekvalifikačních kurzech, kurzech českého jazyka apod. Efekt výstupu z těchto programů však není znám, protože neexistuje dostatečná zpětná vazba od absolventů. Vzhledem k tomu, že se jedná o orgány státní správy, je jasné určení působnosti ÚP v oblasti integrace v rukou centrální vlády.“ (Sborník z regionálních konferencí 2010, 2011, s. 43)

Zaměstnavatelé

Kombinace často se překrývajících sociálních a komerčních faktorů rozšiřuje rostoucí zájem podnikatelské sféry o začleňování imigrantů a menšin. Podnikatelská sféra rovněž uspokojuje potřeby kulturně a rasově různorodé společnosti a klientské základny. Mnohé firmy zjišťují, že mohou získat celou řadu obchodních výhod z pěstování své pověsti společensky odpovědných podniků. Také mění se profil místních pracovních trhů vyžaduje rozpoznání a rozvoj dovedností a potenciálu pracovníků bez ohledu na jejich původ. Propojení se zemí původu, znalost několika jazyků, orientace na mezinárodních trzích a přímý přístup na tyto trhy – to vše představuje pouze několik konkurenčních výhod, které osoby z řad imigrantů a menšin firmám nabízejí. Úsilí o rozšíření pracovních příležitostí opomíjených imigrantských a menšinových komunit je významným faktorem na cestě k jejich integraci. Napomáhá v posilování společenské soudržnosti, jejímž výsledkem je obecná stabilita jakožto nejlepší prostředí pro podnikání. (Niessen, 2000, s. 60-61)

Nevládní neziskové organizace (NNO)

Neziskové organizace hrají v procesu sociální integrace cizinců stěžejní roli. Začlenění imigrantů do společnosti nelze bez jejich aktivního zapojení dosáhnout. Jsou významné z hlediska doručování služeb cizincům a zajištění jejich podpory v místní společnosti.

Jak vládní, tak nevládní aktéři jsou si vědomi skutečnosti, že jejich spolupráce je v procesu integrace cizinců do společnosti životně důležitá. Nevládních aktérů existuje široká škála. Jsou mezi nimi organizace se širokou působností, která zahrnuje problematiku imigrantů a menšin, jiné jsou na tuto oblast vysoce specializované. Jejich postavení může být různé – od vysoce proorganizovaných k jednoduchým místním spolkům. Některé organizace působí výhradně na místní úrovni, jiné na celostátní a mezinárodní úrovni. Také imigranti mají volnou, nevýhradní možnost zakládat své vlastní organizace nebo vstupovat od organizací majoritních skupin obyvatelstva za účelem hájení svých práv a prosazování svého začleňování do společnosti. (Niessen, 2000, s. 58)

4.3 Oblasti integrace

Metodika sociální práce s imigranty, azylanty a jejich dětmi (2008) uvádí, že integrace je z velké části záležitost individuální. I přesto je možné vymezit několik oblastí, které jsou

považovány imigranty samotnými za velmi důležité. Coussejová (2000) výstižně shrnula návrhy a doporučení přijaté v různých orgánech Rady Evropy pro vytvoření podmínek zajištění úspěšného rozvoje integračních politik. Následující seznam obsahuje minimální postupy a osm opatření nezbytných k podpoře rovných příležitostí:

Právní opatření

Práva pobytu - Zajištěný pobyt je nutným předpokladem začlenění imigrantů do společnosti. Bez této jistoty se imigrant nemůže cítit součástí přijímací společnosti.

Občanství, národnost a politická účast - Spravedlivé a transparentní předpisy o udělení občanství a o vzniku práva trvalého pobytu jsou pro imigranty mimořádně důležité pro to, aby se v přijímací zemi cítili bezpečně a považovali se za její součást.

Právní opatření proti rasismu, xenofobii a diskriminaci - Z hlediska sebedůvěry a pocitu bezpečí imigrantů je toto základní požadavek. Česká republika se řídí Článkem 14 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv. Zmíněný Článek vyžaduje, aby smluvní strany zajistily práva a svobody zakotvené v této úmluvě, aniž by došlo k diskriminaci na základě rasy, pohlaví, jazyka, náboženství a národního původu. (Coussejová, 2000, s. 12)

Zaměstnání

Zaměstnání je pro integraci do společnosti nezbytné. Zajišťuje pravidelný příjem a ekonomickou nezávislost, jistotu, společenské postavení, příležitost k navázání vztahů s lidmi z většinového společenství a také sociální integraci.

Bydlení

V důsledku nižších příjmů a diskriminace jsou imigranti často až příliš početně zastoupeni mezi obyvateli špatných bytů. To pro změnu vede k tomu, že jsou spojováni se sociálními problémy a mohou se stát terčem rasového obtěžování. Poté, co se imigranti usadí, budou žádat větší svobodu při výběru bydlení a přístup ke kvalitnějšímu bydlení.

Zajištění přístupu ke zdravotnictví

Nově přišlí imigranti i bez dokumentů mají zásadně právo na zdravotní služby ve stejné kvalitě jako ostatní občané. Tím je naznačeno, že některé formální překážky – např. požadavek občanství – je třeba odstranit.

Náboženství, kultura, jazyk

Ačkoliv mají veřejné orgány jen omezenou možnost zasahovat do kulturních a náboženských záležitostí, mohou se jako nezbytná ukázat některá opatření, díky nimž si imigranti a menšiny udrží svou kulturní a náboženskou identitu a budou ji rozvíjet.

Vzdělávání

Rovné příležitosti ve vzdělávání jsou mimořádně významné pro plné využití studijních schopností. Nevyužití studijního potenciálu může imigranty znevýhodnit a ovlivnit i další generace.

Sdělovací prostředky

Jedním za základů úspěšné multietnické společnosti je rozvoj příznivého veřejného klimatu. Negativní, pomlouvačné články v novinách a televizní reportáže o imigrantech mohou rychle vymazat účinky pozitivních snah.

Monitorování a vyhodnocování

Kvalitní informace o postavení imigrantů a etnických menšin vůči většinové populaci jsou nezbytné pro zaměření integrační politiky a její orientaci. Bez těchto údajů vládní úřady nezjistí, zda postupy přinášejí očekávané výsledky a nevědí, zda zdroje věnované integraci a vztahům ve společnosti byly vynaloženy účelně. (Cousseyová, 2000, s. 25-39)

4.4 Centra na podporu integrace cizinců

Jako významný nástroj státu na podporu integrace cizinců byla 1. července 2009 otevřena v ČR Centra na podporu integrace cizinců (CPIC). Nejprve v kraji Moravskoslezském, Pardubickém, Plzeňském a Zlínském, 30. dubna 2010 pak v kraji Karlovarském, Libereckém, Jihočeském a Olomouckém. K otevření došlo prostřednictvím Správy uprchlických zařízení Ministerstva vnitra ČR.

CPIC jsou iniciátorem, organizátorem i realizátorem aktivit podporujících sociální, právní, jazykové a kulturní postavení cizinců. Úkolem projektu je pomáhat s odstraňováním překážek integrace, reagovat na okamžité potřeby a získávat aktuální informace o problémech a potřebách cílové skupiny. V současné době existují CPIC již v 10 ze 14 krajů ČR. Centra jsou spolufinancována z Evropského fondu pro integraci státních příslušníků třetích zemí. (Sborník z regionálních konferencí 2010, 2011, s. 11)

Nyní se zaměřím na proces integrace, zúčastněné aktéry a jejich praktické využití integračních nástrojů ve Zlínském kraji.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5 CIZINCI VE ZLÍNSKÉM KRAJI

5.1 Složení cizinců

Cizinci v ČR

K 30. 11. 2011 Ředitelství služby cizinecké policie Ministerstva vnitra ČR v České republice evidovalo 406 211 cizinců, z toho 197 884 cizinců s trvalým pobytem, 208 327 cizinců s některým z typů dlouhodobých pobytů nad 90 dnů. K tomuto datu byli v ČR nejčastěji zastoupeni občané Ukrajiny (106 040 osob, 26 %) a Slovenska (80 967 osob, 20 %). Dále následovala státní občanství: Vietnam (55 585 osob, 14 %), Rusko (27 320 osob, 7 %) a Polsko (19 048 osob, 5 %). (Ministerstvo vnitra ČR, 2011)

Občané a cizinci ve Zlínském kraji

Podle nejnovějších údajů uvedených na stránkách Českého statistického úřadu (dále jen ČSÚ) bylo na konci roku 2011 ve Zlínském kraji (dále jen ZLK) celkem 588 990 obyvatel. Z toho přibližně 49% mužů a 51% žen. Rozložení počtu obyvatel podle jednotlivých okresů je znázorněno v následující tabulce. (Statistická ročenka Zlínského kraje 2011, 2011)

Tab. 1. Počet obyvatel ZLK a jeho okresech k 31. 12. 2011

Kraj / okres	Stav na konci období 30. září 2011		
	Celkem	muži	ženy
Kraj celkem	588 990	287 939	301 051
Kroměříž	107 317	52 260	55 057
Uherské Hradiště	143 814	70 353	73 461
Vsetín	145 033	71 292	73 741
Zlín	192 826	94 034	98 792

Zdroj: Český statistický úřad, Statistická ročenka Zlínského kraje 2011

Počty cizinců evidovaných k pobytu na území Zlínského kraje

K prvním 5 nejčastějším národnostem cizinců ve ZLK patřilo na konci roku 2010 Slovensko 28%, Ukrajina 10%, Vietnam 8%, Polsko 3% a Rusko 2%. Ostatní cizinci tvořili 49%. (Cizinci v ČR 2011, 2011)

Statistické údaje zveřejněné Policií ČR na stránkách MV a ČSÚ uvádějí počet 7 954 cizinců se zaevidovaným povoleným pobytem na území ZLK ke 30. 11. 2011. Podíl cizinců na obyvatelích ZLK činí pouhých 1,3% a jeden cizinec tak připadá na 74 obyvatel ZLK.

Z uvedeného celkového počtu bylo 3 248 pobytů přechodných a 4 706 trvalých. Trvalé pobyty cizinců tak tvoří ve ZLK téměř 60%. Konkrétní rozložení v okresech je zachyceno v tabulce č. 2.

Tab. 2. Počty cizinců na území ZLK k 30. 11. 2011

Kraj / okres pobytu	Kategorie pobytu		
	Celkem	Trvalý	Přechodný
Kraj celkem	7 954	4 706	3 248
Kroměříž	1 213	773	440
Uherské Hradiště	2 194	1 203	991
Vsetín	1 372	845	527
Zlín	3 175	1 885	1 290

Zdroj: Ministerstvo vnitra ČR, Cizinci s povoleným pobytem

Tab. 3. Počet cizinců se zaevidovaným pobytem v ČR na kraj

Kraj	Druh pobytu		Celkem	Podíl na celku v %
	Přechodný	Trvalý		
<i>Celkem z Jihočeský</i>	6637	7962	14599	3,6
<i>Celkem z Jihomoravský</i>	18229	17220	35449	8,7
<i>Celkem z Karlovarský</i>	7115	11552	18667	4,6
<i>Celkem z Královéhradecký</i>	6975	7180	14155	3,5
<i>Celkem z Liberecký</i>	7459	8960	16419	4,0
<i>Celkem z Moravskoslezský</i>	10035	12677	22712	5,6
<i>Celkem z Olomoucký</i>	4100	5583	9683	2,4
<i>Celkem z Pardubický</i>	6666	4759	11425	2,8
<i>Celkem z Plzeňský</i>	12303	11067	23370	5,8
<i>Celkem z Praha</i>	79350	60240	139590	34,4
<i>Celkem z Středočeský</i>	28090	25901	53991	13,3
<i>Celkem z Ústecký</i>	14371	16023	30394	7,5
<i>Celkem z Vysočina</i>	3749	4054	7803	1,9
<i>Celkem z Zlínský</i>	3248	4706	7954	1,9
Celkový součet	208327	197884	406211	100

Zdroj: Ministerstvo vnitra ČR, Cizinci s povoleným pobytem

Zlínský kraj se na celkovém počtu cizinců v ČR podílí 1,9%. Stejná situace panovala i v roce předešlém a procentní podíl ZLK se nezměnil. Podle přesného počtu cizinců se řadí na 13. místo ze 14 krajů ČR. O 151 cizinců méně bylo evidováno v kraji Vysočina.

Cizinci třetích zemí

Podíl cizinců třetích zemí na území České republiky k 31. 11. 2011 z celkového počtu všech cizinců tvořil 62 %. Na území Zlínského kraje svým počtem 3 407 představují 43% cizinců. Jejich podíl na celkovém počtu obyvatel ZLK nedosahuje 1%.

Trvalý pobyt z nich má 68% a tento údaj je o 8% vyšší než tvoří podíl udělených trvalých pobytů všem cizincům v kraji. Cizinci třetích zemí tady mají ve Zlínském kraji převážně tento druh pobytu. Na pobyty přechodné připadá 32%.

Tab. 4. Cizinci třetích zemí ve ZLK k 31. 11. 2011

Kraj	Okres	Druh pobytu		Celkem
		Přechodný pobyt	Trvalý pobyt	
Zlínský	Kroměříž	240	471	711
	Uherské Hradiště	213	492	705
	Vsetín	142	312	454
	Zlín	509	1028	1537
Celkem z Zlínský		1104	2303	3407
Celkem ČR		116641	138079	254720

Zdroj: Ministerstvo vnitra ČR, Cizinci s povoleným pobytem

Cizinci ve Zlínském kraji v letech 2001 až 2010

Pro ucelenější představu se situace v kraji za posledních 10 let podle údajů ČSÚ vyvíjí pro Zlínský kraj staticky. Od roku 2001 vzrostl počet cizinců v republice na dvojnásobek. Nejmenší přírůstek cizinců byl zjištěn ve Zlínském kraji +4,3%. Nejmenší podíl cizinců na jejich celkovém počtu v republice má také Zlínský kraj 1,9%. Zajímavý je pohled na přepočet cizinců na obyvatele republiky a krajů. V počátečním roce sledovaného období byl podíl cizinců na obyvatele republiky 2,1 % a za devět let se zvýšil na dvojnásobek tedy na 4,0 %. Nejmenší nárůst za desetileté období doznal Zlínský kraj, kde se 1,3 % podíl cizinců v roce 2001 zvýšil na 1,4 % v roce 2010. V roce 2001 se ještě tento region řadil na desáté místo. O devět let později se již umístil na posledním 14. místě v republice. Jednoznačně je třeba konstatovat, že Zlínský kraj má trvale nejnižší počet cizinců v ČR v rámci všech krajů. (Český statistický úřad, 2011)

Ve své práci se pokusím zachytit skutečnosti, které v procesu integrace cizinců odkryjí míru angažovanosti kraje. Pokusím se zjistit, zda zmíněný nejnižší počet cizinců hraje v aktivitě Zlínského kraje významnou roli či se kraj bez ohledu na tuto skutečnost angažuje stejně zainteresovaně jako regiony s větším počtem cizinců. Jednak se zaměřím na jednotlivé aktéry procesu, kteří v kraji působí a na nástroje, kterých k integraci cizinců používají. V závěru práce se taktéž pokusím zhodnotit dostatečnost a přínos zvolených aktivit.

5.2 Vzdělávání cizinců

Oblast vzdělávání je nepochybně jedním ze základních prvků nutných k úspěšnému procesu integrace. Pro plnou sociální integraci ve společnostech založených na vědomostech je přístup přistěhovalců ke vzdělávání významný. Zahrnuje vzdělávání přistěhovalců v návaznosti na potřeby integračního procesu např. jazykové kurzy nebo tzv. orientační či integrační kurzy, ale také rovný přístup v dalších oblastech vzdělávání a pracovního výcviku. „Význam školství a vzdělávání ovšem spočívá nejen v přípravě pracovní síly. Tato oblast sehrává klíčovou roli také při vytváření občanské identity a loajality k národnímu státu [Baršová, Barša 2005: 195] a představuje významný zdroj tvorby sociálních sítí. Děti přistěhovalců, tzv. druhá generace, tak mohou nabývat potřebné kompetence nejen prostřednictvím poskytovaných vzdělávacích a výchovných služeb, ale také díky neformálnímu učení a dlouhodobému kontaktu se svými spolužáky majoritního původu.“ (Rákoczyová et al., 2009, s. 28)

Studium působí jako významný pro-integrační činitel. V rámci textu Aktualizované Koncepce integrace cizinců Společné soužití (2011) bylo definováno, že nedostatečná informovanost cizinců o právech a povinnostech spojených s jejich pobytem je společně se znalostí jazyka jedním z hlavních zdrojů zvýšené zranitelnosti a závislosti cizince a zároveň limitů integrace. V nadcházejícím období je proto posílení informovanosti cizinců jednou z priorit integrační politiky ČR.

Proces vzdělávání ovlivňuje široké spektrum institucí. Přístup cizinců k institucím na státní i regionální úrovni je vymezen legislativou. Legální pobyt je nezbytným a klíčovým prv-

kem jejich integrace. Aktéři působící v oblasti vzdělávání cizinců ve ZLK tvoří následující seznam:

Aktéři podílející se na vzdělávání cizinců

Stát

Školské instituce veřejné i soukromé

Nestátní neziskové organizace

Jazykové a vzdělávací agentury

Krajský úřad Zlín

Městské úřady

Cizinecká policie

Úřady práce

Zaměstnavatelé

Občanská sdružení

Knihovny

Organizace zabývající se poradenstvím pro cizince

Centrum na podporu integrace cizinců Zlínský kraj

Inkluzivní škola

Charita Valašské Meziříčí

Oblastní charita Uherské Hradiště, Oblastní charita Kroměříž

Sdružení občanů zabývajících se emigranty

ARGO, Společnost dobré vůle, Zlín

Organizace pro pomoc uprchlíkům

Člověk v tísni

Výuka češtiny pro cizince

„Jazykové znalosti otevírají brány trhu práce (strukturální dimenze), rozšiřují sociální kontakty (interakční dimenze) a v konečném důsledku mohou posilovat identifikaci cizince se společností, ve které v současné době žije či pracuje, i když tato země není jeho původním domovem (identifikační dimenze). Cizinci, kteří jsou schopni se dorozumět a rozumí psané i mluvené řeči, dosahují bezesporu vyšší integrace do všech struktur majoritní společnosti.“ (Rákoczyová et al., 2009, s. 71)

Jazykové školy a agentury

Ve Zlínském kraji jsem našla 29 jazykových škol a agentur. 13 z nich inzeruje ve své nabídce výuku českého jazyka pro cizince. Výše těchto kurzů je finančně náročnější a vzhledem k možnosti cizinců docházet na tyto kurzy v kraji zdarma je spíše individuální volbou.

Z uvedeného počtu bylo 7 jazykových škol s právem státní závěrečné zkoušky. Místa pro vykonání státní zkoušky z českého jazyka jsou v rámci Zlínského kraje pouze na dvou z nich. Jedná se o Gymnázium a Jazykovou školu s právem státní jazykové zkoušky ve Zlíně a Integrovanou střední školu - Centrum odborné přípravy a Jazykovou školu s právem státní jazykové zkoušky ve Valašském Meziříčí. Jazyková zkouška na úrovni A1 je nezbytnou podmínkou pro získání trvalého pobytu na území ČR. Cílem zkoušky je prověřit zda uchazeč této úrovně dosáhl. Zkouška nevychází z žádného výukového programu, pouze znalosti prověřuje. Podrobné informace o jazykové zkoušce lze vyhledat na internetových stránkách www.cestina-pro-cizince.cz

Školské vzdělávání cizinců v ČR

Cizinci mají v ČR v oblasti základního, středního, vyššího odborného a vysokoškolského vzdělání stejná práva a povinnosti jako občané České republiky. Cizincům náleží právo na vzdělání podle Listiny základních práv a svobod. K předškolnímu, základnímu uměleckému a jazykovému vzdělání mají za stejných podmínek jako občané ČR a států EU přístup osoby, pokud mají na území ČR právo k pobytu na dobu delší než 90 dnů. (Cizinci v ČR 2011, 2011)

Státní a školské instituce

Vzdělávání je neustále se rozvíjející oblast, ve které můžeme naleznout zvyšující se počet cizinců. Školská zařízení, která tvoří soustavu škol v ČR, poskytují cizincům možnost všech stupňů vzdělávání. Přehled školských institucí ve Zlínském kraji podle ČSÚ je uveden v tabulce č. 6. V loňském roce dosahoval počtu 658 institucí.

Tab. 5. Vzdělávací zařízení ve Zlínském kraji

Typ zařízení	Školní rok		
	2008/2009	2009/2010	2010/2011
Předškolní vzdělávání	309	309	308
Základní vzdělávání	256	256	257
Vzdělávání ve středních školách	78	79	78
Vzdělávání v konzervatořích	2	1	1
Vyšší odborné vzdělávání	12	12	12
Vysokoškolské studium	2	2	2

Zdroj: ČSÚ, Statistická ročenka Zlínského kraje 2011

Publikace Cizinci v ČR (2011) uvádí počet cizinců na školách v ČR ve školním roce 2010/2011 celkem 65 050 žáků. Rozložení tohoto počtu v jednotlivých stupních vzdělání je následující:

Mateřské školy

Podíl cizinců v loňském školním roce činil 1,3% ze všech 328 612 dětí navštěvujících mateřskou školu v ČR. Z toho tvoří děti cizinců třetích zemí téměř 75%. Nejpočetnější skupinu vytváří děti Ukrajinců 24,3%, Vietnamců 27,1% a Rusů 7,2%.

Základní školy

Cizinci na základních školách tvoří 1,8% žáků. Nejpočetněji jsou zastoupeni občané Ukrajiny 23,1%, Vietnamu 21,7%, Slovenska 20,6% a Ruska 8,6%. Je tedy opět patrný převažující podíl (72%) cizinců třetích zemí. České základní školy tak vzdělávají na této úrovni vzdělání cizinců v převážné většině děti cizinců třetích zemí.

Střední školy a konzervatoře

Střední školy včetně konzervatoří udávají počet cizinců 8 594, což činí 13%. Nejpočetnější zastoupení národností je stejné jako v případě mateřských i základních škol. Cizinci třetích zemí tvoří více než 50% cizinců - studentů. Možnosti středoškolského studia využilo ve zmíněném období ve ZLK celkem 291 žáků. Toto číslo činí 3,4% z celorepublikového počtu a ZLK se tak řadí na 10. pozici ze 14. krajů.

Vyšší odborné školy studovalo ve ZLK ve školním roce 2010/2011 celkem 16 cizinců. Na celém území ČR bylo těchto studujících cizinců 426 tedy 1,4%. Nejpočetněji byla zastoupena Ukrajina 19,7% a Rusko 8,5%. Vietnam bez účasti. Poměrně vysoký je podíl Kazachstán 3,3%. Na těchto školách se již převažující složení národností mění a více jak 50% cizinců tvoří občané EU.

Vysoké školy v ČR evidovaly ke konci roku 2010 v ČR 37 688 cizinců. 10 207 tedy 27% tvořili cizinci třetích zemí, více než dvojnásobek občané EU. V případě vysokých škol se tedy situace taktéž vyznačuje převažujícím počtem občanů EU co do složení nejpočetněji zastoupených cizích národností. Ve Zlínském kraji působí 2 vysoké školy. Veřejnou vysokou školou je Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně a soukromou Evropský polytechnický institut s.r.o. v Kunovicích.

Tab. 6. Studenti veřejné a soukromé vysoké školy ve ZLK v roce 2010/2011

Vysoká škola, fakulta	Studenti		
	Celkem	Státní občanství ČR	Jiné státní občanství
Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně	13 113	12 356	757
Evropský polytechnický institut, s.r.o., Kunovice	1298	940	358

Zdroj: ČSÚ, Statistická ročenka Zlínského kraje 2011

V roce 2010 tvořili cizinci na UTB 5,8% všech studentů, na EPI, s.r.o., dokonce 28%. Nutno podotknout, že převážnou většinu těchto cizinců tvoří obyvatelé Slovenska. Zlínský kraj se podílel na vysokoškolském vzdělávání cizinců v ČR 3%.

Z dostupných statistických dat bylo možné získat pro kategorii cizinců třetích zemí pouze částečné údaje. Údaje jsou většinou vedeny za cizince všech zemí včetně EU a ani údaje regionálního typu tyto informace příliš nerozvádí. I z těchto údajů je však patrné, že zájem o studium ze strany cizinců třetích zemí je převažující v mateřských, základních a středních školách. S výší studia se jejich počet snižuje a na vyšších odborných a vysokých školách převažující část studentů-cizinců cizinci třetích zemí netvoří. Převládají občané EU. Důvodem může být příjezd studentů do kraje čistě ze studijných důvodů. U těchto cizinců však může studentský pobyt v hostitelské zemi vzbudit zájem o jiný druh pobytu a snahu vybudovat si zde nový domov.

Úsilí podpory cizinců třetích zemí v rámci vzdělávacího systému je značné z vyjádření Komise EU (2011/0455), která ve svém posledním návrhu o integraci shrnuje, že ve většině členských států EU roste podíl studentů z rodin migrantů. Vzdělávací systémy se musí přizpůsobit rostoucí rozmanitosti s cílem poskytovat vysoce kvalitní vzdělání pro všechny a využívat potenciálu této rozmanitosti. Průměrná úroveň vzdělání státních příslušníků třetích zemí je nižší než u státních příslušníků členských států EU. Mladí lidé z rodin migrantů jsou více vystaveni riziku, že opustí systém vzdělávání a odborné přípravy, aniž by dosáhli vyššího sekundárního vzdělání. Proto v návrhu nových nařízení EU lze postřehnout snahu o vyvynutí dalšího úsilí, aby k předčasnému ukončení školní docházky mladých migrantů nedocházelo. Vhodný nástroj, který se Zlínský kraj rozhodl využít, je účast na aktivitách Centra podpory inkluzivního vzdělávání.

Centrum podpory inkluzivního vzdělávání

Inkluzivní vzdělávání je snahou o nabídnutí adekvátního vyučování všem žákům bez ohledu na jejich individuální rozdíly. Vzdělávání žáků-cizinců do této kategorie náleží z důvodu speciálních vzdělávacích potřeb pro odlišný mateřský jazyk a sociokulturní původ. „Tříletý projekt Centra podpory inkluzivního vzdělávání (dále jen CPIV), jehož gestorem je MŠMT a partnerem pro realizaci Institut pedagogicko-psychologického poradenství ČR, má dobu trvání do června 2012. V rámci projektu bylo zřízeno 9 center, která svými službami pokrývají území celé ČR.“ (Sborník z regionálních konferencí, 2010, s. 32)

Zlínský a Olomoucký kraj má ve své působnosti olomoucké Centrum. Zlínský kraj v tomto tříletém projektu spolupracoval s 21 základními školami. Vzdělávání se uskutečňovalo formou rozhovorů s vedením škol a pedagogy a jeho závěrem je, že začleňování žáků-cizinců je označováno základními školami relativně za bezproblémové zejména z hlediska přijetí žáků-cizinců ostatními žáky. Přesto se samozřejmě vyskytují problémové oblasti, které se odvíjejí především od jazykové bariéry a nedostatku metodických materiálů pro výuku. (Sborník z regionálních konferencí, 2010, s.35)

Značná část pracujících cizinců třetích zemí spíše preferuje zájem o zvyšování kvalifikace. Tento postoj je zcela pochopitelný z důvodu možnosti lepšího pracovního poměru, zajištění rodiny a navázání sociálních vazeb pro další kvalitní život v regionu. Dalším aktérem zapojeným do procesu jsou tedy nestátní neziskové organizace.

Centrum na podporu integrace cizinců

Velkým aktérem integrace cizinců v kraji je bezpochyby Centrum na podporu integrace cizinců (dále jen CPIC), které významnou měrou uspokojuje poptávku jak po odstraňování jazykové bariéry a nedostatku metodických materiálů pro výuku, tak širokou nabídkou kurzů umožňujících cizincům třetích zemí vzdělávat se. CPIC jako NNO spolupracuje s jinými neziskovými organizacemi a také je v úzkém spojení s celou řadou aktérů kraje. Veškeré realizované služby CPIC jsou poskytovány zdarma.

CPIC zprostředkovává klientům tři typy poradenství: poradenskou a informační činnost pracovníků CPIC, právní poradenství Sdružení osob zabývajících se emigranty o.s. (dále jen SOZE) a sociální poradenství v rámci kontaktních míst mimo krajské město. Sociální poradenství CPIC nakupuje od Charity Valašské Meziříčí, Oblastní charity Kroměříž a Uherské Hradiště. (Integracnicentra.cz)

Cílová skupina

Cílovou skupinou jsou imigranti z třetích zemí s trvalým nebo dlouhodobým pobytem. Ti počtem 3 719 lidí tvořili v roce 2010 46% všech imigrantů v kraji. V roce 2010 využilo

služeb CPIC ve Zlínském kraji 514 lidí z cílové skupiny. Podle vyjádření pracovníků CPIC lze velmi zjednodušeně říci, že vzhledem k velikosti cílové skupiny využívá služeb každý 8. cizinec v kraji. (Integrace cizinců ve Zlínském kraji a její lokální specifika, 2010, s. 14)

Výuka češtiny pro cizince

Výuka češtiny je nejžádanější a nejvyužívanější službou CPIC. Kurzy češtiny pro cizince jsou nastaveny za podpory a pomoci Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně (dále jen UTB). Realizovány jsou tři typy na sebe navazujících intenzivních kurzů od úplných začátečníků až po mírně pokročilé, jejichž jazyková úroveň je přibližně na úrovni A1.

Kurzy sociokulturní orientace

Na těchto seminářích se klienti dozvědí zásadní informace např. o fungování příslušného úřadu, jejich právech a povinnostech apod. Na kurzech je vymezen podstatný čas na dotazy klientů směrem k přednášejícímu odborníkovi. Kurzy jsou uskutečňovány ve spolupráci s partnery a za přítomnosti tlumočnicka.

Mezi další činnosti CPIC podporující vzdělávání lze řadit poskytování počítačových kurzů či možnost využít knihovnu. Informační a vzdělávací portál školství Zlínského kraje (2010) informuje, že se CPIC také podílí významnou měrou na vzdělávání žáků. Nabízí školám pomoc při řešení individuálních problémů žáků-cizinců z třetích zemí, jako jsou např. tlumočení, sociální práce s rodinou či role facilitátora. Nabízené aktivity jsou školám poskytovány zdarma. V oblasti vzdělávání žáků-cizinců jsou to materiály jako např.:

Nízkoprahové kurzy Češtiny pro cizince, které vydalo ve spolupráci s Asociací učitelů češtiny jako cizího jazyka a společností Člověk v tísni, 2007.

Work in Czech, Work in Prague, který vydalo CPIC ve spolupráci se SOZE, 2008.

Přehled osvětových aktivit CPIC a veškerých materiálů pro Zlínský kraj je dostupný na Informačním a vzdělávacím portále školství Zlínského kraje www.zkola.cz

Klientela CPIC v roce 2010

CPIC Zlínského kraje ve svých Shrnutí statistik (2010) jako nejsilněji zastoupenou skupinu klientů uvádí občany Ukrajiny, Vietnamu, Mongolska a Ruska. Následující tabulka č. 7 zobrazuje jejich zájem a využití jednotlivých kurzů. Je patrné, že cizinci nenavštěvují pouze kurz českého jazyka, ale využívají současně i možnost vzdělávat se v kurzech ostatních. O tom svědčí návštěvnost 852x v roce 2010 v případě 514 klientů. Kurz sociokulturní ve Zlínském kraji byl navíc v rámci všech Center na integraci cizinců navštíven nejpočetněji.

Tab. 7. Počet klientů CPIC na jednotlivých službách podle krajů

Kraj	Kraj				
	Kurz češtiny	Kurz sociokulturní	Kurz počítačový	Poradenská a informační činnost	Sociálně právní poradenství
Plzeňský	732	111	31	518	143
Moravskoslezský	427	61	6	689	42
Pardubice	580	97	19	401	114
Liberec	392	53	17	453	42
Olomouc	195	112	11	296	14
Karlovy Vary	123	46	0	290	32
České Budějovice	221	28	7	363	21
Zlín	365	172	30	261	24
Celkam	3035	680	121	3271	432

Zdroj: Centrum na podporu integrace cizinců, Shrnutí statistik 2010

Jak již bylo zmíněno CPIC se zaměřuje na jazykové kurzy s cílem připravit cizince třetích zemí na zkoušku z českého jazyka úrovně A1. Dalším významným aktérem spolupracujícím v této oblasti je Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně.

UTB ve Zlíně

Cizí státní příslušníci zde mají možnost absolvovat jazykovou zkoušku a získat certifikát o znalosti češtiny. UTB nabízí na detašovaném pracovišti v Uherském Hradišti vykonání zkoušky podle Společného evropského referenčního rámce pro jazyky – celoevropsky uznávaného dokumentu, který stanovuje požadavky na jazykové dovednosti v šesti stupních.

UTB umožňuje získat certifikát ve stupních A2 (druhý nejnižší) – C1 (druhý nejvyšší). Absolvování kurzu umožní cizím státním příslušníkům jak studovat, tak pracovat v České republice. „Certifikát uznává většina českých vysokých škol a akceptují jej také mnozí zaměstnavatelé v ČR,“ (Informační a vzdělávací portál školství Zlínského kraje, 2009)

Regionální poradní platforma pro podporu integrace cizinců ve Zlínském kraji

Sborník z regionálních konferencí (2010) poukazuje na skutečnost, že úkolem každého CPIC je zajistit vytvoření a činnost regionálních poradních platforem, které řeší aktuální problémy cizinců. Důvodem vzniku platformy je vývoj trendu v oblasti integrace a nutnost spolupráce v případě řešení problémů spojených s integrací cizinců. Proto je potřeba do této formy spolupráce zahrnout opravdu široké spektrum subjektů.

Ve Zlínském kraji CPIC spolupracuje v rámci platformy zejména s krajským a obecními úřady, cizineckou policií, státní a městskou policií, úřady práce, finančními úřady, živnostenskými úřady a dalšími subjekty. Cílem platformy je výměna informací a podávání podnětů na přijímání opatření, reagujících na aktuální potřeby v oblasti integrace.

Obce

Integrace je procesem uskutečňujícím se v místech usídlení či pracovních aktivit cizinců, tedy na regionální a lokální úrovni. Obce a kraje zároveň hrají důležitou roli při poskytování zpětné vazby ústředním orgánům státní správy o fungování integrační politiky, o situaci a postavení cizinců na daném území a o problémech, která v procesu integrace cizinců vyžadují řešení. Z hlediska efektivního fungování integrace je zapojení lokální úrovně do tvorby a realizace politiky integrace cizinců nezbytné. Zatím ovšem probíhá jen v mezích daných legislativou a výjimečné projekty v programech obcí vytvořeny nejsou. (Ministerstvo vnitra České republiky, 2011)

Kraj

Krajský úřad v jeho samostatné působnosti má ve svém organizačním členění oddělení neziskového sektoru, které přímo zodpovídá za vykonávání činnosti spojené s integrací cizinců. Toto oddělení spadá pod odbor Kanceláře hejtmána. Snahou Zlínského kraje je

podpora aktivit neziskových organizací a vzájemná spolupráce, která je přínosem pro občany. Bližší informace na www.kr-zlinsky.cz

Krajské i městské úřady by se mohly více podílet na aktivaci dění v kraji. Krajský úřad v oblasti integrace vystupuje zatím spíše v roli koordinátora projektů a poskytovatele finanční podpory. CPIC, která jsou zastřešujícím aktérem integrace v kraji, jsou dotována z Evropských fondů. Některé nevládní neziskové organizace v kraji jsou ovšem bez jakýchkoli pravomocí a zisku. Je pro ně tedy nutností se samosprávami v regionu komunikovat a spolupracovat.

Cizinecká policie

Odbor azylové a migrační politiky MV spolupracuje s CPIC v deseti krajích České republiky. V kraji Zlínském se podílí na pořádaných sociokulturních kurzech. Kurzy jsou zaměřeny na poskytování informací o pobytové problematice. Přednášejícím v kurzu je pracovník Odboru azylové a migrační politiky. Otázky dopravní problematiky přednášejí zaměstnanci dopravního inspektorátu. Ve spolupráci se službou cizinecké policie mají cizinci příležitost zúčastnit se kurzů zaměřených na kontrolní činnost cizinecké policie a povinnosti cizinců. (www.integracnicentra.cz)

Úřad práce

Úřady práce se podílejí na kvalifikačních a jazykových kurzech pro cizince, dále jsou důležité jejich datové výstupy. Jejich spolupráce s místními zaměstnavateli má velký význam především v rámci společných projektů. Tato spolupráce může umožňovat distribuci služeb některým skupinám přistěhovalců, kteří se nacházejí v odlehlejších oblastech a mimo centra dění. Pracovníci úřadů práce spolupracují svou účastí na sociokulturních kurzech CPIC ve Zlínském kraji např. formou přednášek o změnách v zákoníku práce, státní sociální podpoře, daňové problematice živnostníků, novele zákona o pobytu cizinců a další. (www.integracnicentra.cz)

Zaměstnavatelé

Nezanedbatelný je vliv podnikatelů na zástupce samospráv při vzájemných diskusích týkajících se integrace cizinců v místě jejich sídel. Trh práce je místem, kde celý proces integrace začíná. Pracovní podmínky, které vytvoří zaměstnavatel, velmi často ovlivňují charakter budoucí integrace cizinců v ostatních oblastech života (Sborník z konferencí, 2010, s. 44). Niessen (2000) zdůrazňuje, že stát má ve své nápomocné funkci poskytovat vzdělávací a finanční podporu podnikatelům z řad imigrantů a menšin. Vlády mohou rovněž uzavírat partnerství se soukromými či veřejnými subjekty, zaměřená na obnovu městských čtvrtí a tvorbu pracovních míst.

Občanské sdružení SLOVO 21

Občanské sdružení SLOVO 21 se sídlem v Praze realizuje ve Zlínském kraji od roku 2004 projekt „Rodina od vedle“ neboli Společné obědy obyvatel Zlínského kraje s cizinci. Sdružení se zaměřuje nejen na integraci cizinců, ale také národnostních menšin jako jsou například romské projekty.

Projekt „Rodina od vedle“ byl dokonce Evropskou komisí zmíněn jako jeden ze tří nejlepších modelů integrace cizinců do společnosti. Představuje příležitost potkat zajímavé lidi, poznat jejich osudy a dozvědět se více o kultuře jiných národů. Akce probíhá ve stejný den a čas na různých místech ČR u jedné ze dvou zvolených rodin za přítomnosti asistenta. Podle údajů Výroční zprávy (2009) se v daném roce zúčastnilo projektu 114 rodin. Ve Zlínském kraji to bylo 10 rodin. Poslední setkání se uskutečnilo 27. 11. 2011 ve 13.00 hodin ve všech krajích ČR. Zlínský kraj s tímto občanským sdružením nejen spolupracuje, ale také jeho činnost podporuje. Projekt je spolufinancován z prostředků Evropského integračního fondu, hl.m. Prahy a Zlínského kraje. (Slovo21.cz, 2009)

Sdružení občanů zabývajících se imigranty

Poradenství pro legálně pobývajících cizince je podle Výroční zprávy (2010) zejména poskytováno v kanceláři SOZE v Brně a v Olomouci. Na nově zřízených Centrech na integraci cizinců SOZE působí jako smluvní poskytovatel právního poradenství. Toto poradenství poskytuje v CPIC v Ostravě, Olomouci a Zlíně. (SOZE, 2010)

Občanské sdružení NADĚŽDA

Během počátečního období adaptace a orientace ve společnosti mají významnou roli ostatní cizinci, krajané žijící v ČR a krajské spolky. Na rozdíl od Čechů mají vlastní zkušenosti ze situací, ve kterých se veřejnost nikdy neocitla. Hrají tedy významnou roli pro adaptaci cizinců v místě bydliště. (Rákoczyová et al., 2009, s. 65)

Jediný krajský spolek na území Zlínského kraje vznikl v říjnu roku 2005. Toto občanské sdružení Kazachů bylo založeno samotnými cizinci a Zlínský kraj jej v jeho činnosti podpořil. (Okno do kraje, 2008)

ARGO, Společnost dobré vůle, Zlín

Sdružení zajišťuje pomoc a podporu osobám za účelem sociálního začlenění a nebo prevenci sociálního vyloučení. Služby jsou orientovány na zvládání krizových situací. Mezi klienty sdružení se řadí národnostní menšiny, především Romové žijící ve Zlínském kraji, osoby sociálně vyloučené a cizinci. V roce 2007 se na integraci cizinců do společnosti v kraji sdružení podílelo projektem ŠANCE II. Smyslem projektu byla podpora aktivit pro cizince, směřujících k prohloubení znalostí českého jazyka a k usnadnění vstupu na trh práce. Projekt byl podporován MPSV ČR a Zlínským krajem. V témže roce se toto sdružení zúčastnilo také projektu „Rodina od vedle“ přípravou zábavného vystoupení dětí i dospělých ze svých kurzů českého jazyka. Sdružení nadále organizuje kulturní akce pro cizince. (Agro, společnost dobré vůle, Zlín, 2007)

5.3 Finanční podpora projektů

Finanční podpora EU

„Evropský fond pro integraci státních příslušníků třetích zemí se velmi osvědčil jako nástroj, jenž podporuje opatření členských států umožňující státním příslušníkům třetích zemí splnit podmínky pobytu a usnadňuje jejich integraci. Byl vytvořen rozhodnutím Rady ze dne 25. června 2007 o zřízení Evropského fondu pro integraci státních příslušníků třetích zemí na období 2007 až 2013 jako součásti obecného programu „Solidarita a řízení migračních toků“ (2007/435/ES). Pro celé období je k dispozici částka 825 milionů EUR. Budoucí financování EU v oblasti integrace by mělo vycházet z místního, cílenějšího

přístupu a zaměřovat se na soudržné strategie koncipované tak, aby podporovaly integraci na místní úrovni. Tyto strategie by prováděly především místní a regionální orgány a nestátní subjekty s přihlédnutím ke své konkrétní situaci.“ (Sdělení komise, 2011/0455)

Podpora ze státního rozpočtu

Koncepce (2011) uvádí, že na financování integrace cizinců byla v roce 2011 vyčleněna částka ze státního rozpočtu ve výši 10 000 tis. Kč. Největší podíl získalo MV poté MŠMT. Na zajištění realizace Koncepce (2012) byla stanovena částka 25 000 tis. Kč. Z tohoto skoku je patrný zájem ČR o zkvalitňování a financování služeb na integraci cizinců. Zvýšená dotace tak jistě podpoří i státní instituce ve Zlínském kraji.

Podpora z regionálních rozpočtů

Zlínský kraj každoročně ve svém rozpočtu vyčlenění částku na integraci cizinců. Tato částka je součástí příjmů a výdajů odboru Kanceláře hejtmána ve Zlínském kraji. Výše přidělených dotací na oblast integrace není nikterak závratná a v čase kolísá. Zatímco v roce 2010 byla vyhrazena částka 100 tis. Kč, o rok později byla snížena na polovinu, tedy 50 tis. Kč. Putovala na podporu individuálních projektů neziskových organizací, měst a obcí ZLK a jejich příspěvkových organizací. Pro rok 2012 je v rozpočtu kraje uvedena částka 80 tis. Kč, která bude použita na organizaci seminářů, školení a konferencí pro zaměstnance MěÚ a OÚ obcí Zlínského kraje a pracovníky NNO působící v kraji. Jednotlivé rozpočty jsou zveřejněny na webových stránkách www.kr-zlinsky.cz. (Informační portál Zlínského kraje, 2010 – 2012)

6 DOTAZNÍKOVÝ PRŮZKUM

Dotazníkové šetření jsem pojala jako proces, který je nezbytně oboustranný a pokusila jsem se získat názory na problematiku integrace jak od obyvatel ZLK, tak cizinců. Cílem v každé skupině bylo odkrýt míru znalostí, angažovanosti a zodpovědnosti za tento proces.

Dotazníkový průzkum majoritní skupiny jsem provedla elektronickou cestou. Využila jsem služeb stránek, které umožňují provádění online průzkumů „vypInto.cz“. Odkaz na vytvořený dotazník jsem rozeslala s žádostí o vyplnění a další distribuci svým známým emailem. Taktéž jsem odkaz sdílela za pomoci svého profilu na sociální síti Facebook. Dotazník byl veřejně přístupný i pro návštěvníky stránek „vypInto.cz“. Šetření bylo realizováno v období od 28. 10. 2011 do 27. 11. 2011. Výsledky průzkumu jsou veřejně dostupné na odkazu

<http://www.vypInto.cz/realizovane-pruzkumy/16850/>

Téměř totožný dotazník jsem vypracovala pro cizince třetích zemí. Znění otázek bylo nutné upravit nebo úplně pozměnit z důvodu lepší orientace v základních údajích a pochopení výchozí situace. Cizince jsem oslovila osobně a to v období od začátku listopadu 2010 do konce ledna 2012. Dotazníky v tištěné podobě v českém i anglickém jazyce jsem také odnesla na Policii ČR, oddělení pobytových agend ve Zlíně a Uherském Hradišti. Několikrát jsem navštívila CPIC ve Zlínském kraji. Vždy jsem se setkala se vstřícností a dotazníky jsem na těchto místech ponechala. Největší díl odpovědí jsem však získala z osobních kontaktů a pochůzek po Zlínském kraji. Tato příležitost mi poskytla vést nezávazné rozhovory s dotázanými cizinci a umožnila mi vyslechnout si důvody, proč volí zmíněnou variantu odpovědi. Odkrylo se mi tak vícero souvislostí, které pouhé vyplnění dotazníku poskytnout nemůže.

Různorodost i shodu jednotlivých poznatků se pokusím zhodnotit za pomoci tabulek, které přehledně zobrazují absolutní a relativní četnost získaných odpovědí. Otázky položené jen jedné ze zvolených skupin respondentů se v tabulkách neobjevují. Uvádím je jako základní informace, které předchází tabulkám a mohou napomoci k pochopení zvolené odpovědi.

Obyvatelé ZLK

Dotazníkového šetření se zúčastnilo 106 obyvatel Zlínského kraje. Oslovila jsem majoritní skupinu, u které jsem předpokládala, že není do dané problematiky specializovaně zasvěcena. Převládly ženy 70%, mužů se zúčastnilo 30%. U obyvatel ZLK převládl genderový rozdíl – převažují ženy (2/3), což přisuzuji spíše využití sociální sítě, v níž se na internetu pohybují. Nejčastěji zastoupené nejvyšší dosažené vzdělání je středoškolské 60%, následují vysokoškoláci 25% a 15% uvádí vyučení v oboru. Základní vzdělání se mezi dotazovanými nevyskytuje. Věkové zastoupení bylo nejsilnější v kategorii 20 – 39 let a to z celých 80%. V kategorii 40+ vyplnilo dotazník 22 respondentů, což svědčí o tom, že průzkum, konaný touto metodou oslovuje převážně respondenty mladší čtyřiceti let a zároveň s přístupem k internetu. Výsledky průzkumu online dotazníkem nelze proto brát jako širokospektrální obraz integrace cizinců, nicméně získaný vzorek je podle mého názoru dostačující pro potřebu zobecnění výsledků. Zahrnuje účast právě těch obyvatel, kteří jsou a stále častěji budou stavěni před otázku soužití s imigranty. Cílem šetření bylo zajistit vzorek, který se projevuje v sociálních kontaktech, jejich kvalitě a četnosti, a dostatečně v kraji vnímá a zároveň nastavuje rámec integrace. Tento cíl byl naplněn. Žádný z respondentů nevynechal zodpovězení jakékoli z 24 položených otázek v dotazníku.

Cizinci

Dotazník vyplnilo 82 cizinců třetích zemí. Více než 1/3 dotázaných tvoří občané Vietnamu, následují Rusové a Ukrajinci. Toto složení koresponduje s nejčastějším zastoupením národností cizinců třetích zemí v kraji, které jsem uvedla na začátku praktické části. Dále se šetření zúčastnili občané Běloruska, Makedonie, Mongolska a Chorvatska. Zastoupení pohlaví u cizinců bylo vyrovnanější, tvořilo je 59% mužů a 41% žen. Trvalý pobyt uvádělo 71% cizinců, dlouhodobý pobyt 29% cizinců. Důvodem k pobytu na území ČR je z nadpoloviční většiny důvod pracovní 55%, následně 23% respondentů uvedlo důvod jiný, nejčastěji sloučení rodiny. Nejnižší zastoupení měl pobyt studijní. Uvedli ho 2 dotázaní. Získaný vzorek tvoří dostačující skladba, kterou zastupuje vyváženost pohlaví zúčastněných i převaha trvalých pobytů. Délka pobytu na území ČR navíc vypovídá o různých životních a procedurálních fázích, které zahrnují názory a zkušenosti se společností v ČR,

kteřé byly dlouhodobě v procesu integrace těchto cizinců již utvářeny. Všichni zúčastnění, zařazení do tohoto vzorku zodpověděli všech 23 otázek.

Z celkového počtu tabulek jsem z důvodu omezeného prostoru vybrala otázky dotýkající se co nejvíce příležitostí k integraci a vzdělávání. Druhou část výsledků výzkumu jsem umístila jako přílohu VI na konec práce. Následující série otázek byla společná pro obě skupiny. V případě kdy otázku bylo nutné pozměnit, uvádím obě formulace. První pro obyvatele ZLK, druhou pro cizince.

Věnuje podle vás ČR dostatek pozornosti integraci cizinců?

Tab. 8. Otázka č. 1

Respondenti	Obyvatelé ZLK		Cizinci	
Odpověď	Absolutní počet	Relativní počet	Absolutní počet	Relativní počet
nevím	51	48,11%	48	58,54%
ne	31	29,25%	11	13,41%
ano	24	22,64%	23	28,05%

Zdroj: vlastní zpracování

První otázka byla položena ve stejném znění. Měla odkrýt míru povědomí všech dotázaných o angažovanosti státu v problematice integrace. U obou skupin respondentů byla nejčastější odpověď „nevím“. Tato skutečnost odkrýla fakt, že následující odpovědi, týkající se angažovanosti státu, by mohly být spíše názorem přebrným anebo zvoleny odhadem.

Integrace cizinců do společnosti je podle vás záležitostí:

Tab. 9. Otázka č. 2

Respondenti	Obyvatelé ZLK		Cizinci	
Odpověď	Absolutní počet	Relativní počet	Absolutní počet	Relativní počet
státu	46	43,40%	27	32,93%
cizinců a občanů ČR	33	31,13%	29	35,36%
občanů ČR	12	11,32%	20	24,39%
cizinců	9	8,49%	6	7,32%
neziskových organizací	6	5,66%	0	0,00%

Zdroj: vlastní zpracování

Získané odpovědi na druhou otázku potvrdily výše uvedenou úvahu. Postoj obyvatel ZLK vyjadřuje centralistické tendence a zodpovědnost přisuzuje státním institucím. Až poté

následuje odpověď týkající se oboustranné zodpovědnost cizinců a obyvatel ZLK společně. Cizinci také volí stát jako zodpovědného aktéra. Zmiňují jej ale až jako 2. v pořadí. Z jejich odpovědí je patrné, že si jsou vědomi vlastní zodpovědnosti za proces integrace a majoritu považují za nutnou součást úspěšného procesu. Překvapivě cizinci neoznámili ani 1x možnost neziskových organizací. Z toho odvozují, že předpokládají, že se jim v hostitelské zemi dostane patřičné pomoci státu anebo pojmu dostatečně nerozumí.

Za největší problém cizinců s povoleným pobytem v ČR považujete:

Za největší problém při svém pobytu v ČR považujete:

Tab. 10. Otázka č. 3

Respondenti	Obyvatelé ZLK		Cizinci	
	Absolutní počet	Relativní počet	Absolutní počet	Relativní počet
neznalost českého jazyka	42	39,62%	27	32,93%
neznalost prostředí a poměrů	33	31,13%	14	17,07%
nezaměstnanost	16	15,09%	0	0,00%
neznalost zákona o pobytu cizinců	15	14,15%	41	50,00%

Zdroj: vlastní zpracování

Neznalost českého jazyka jako největší problém cizinců zvolilo téměř 40% majoritní společnosti. Následuje neznalost prostředí a poměrů v ČR. Celá polovina cizinců však zvolila za největší problém neznalost zákona o pobytu. Tato skutečnost je obyvatelům ZLK s velkou pravděpodobností oblastí neznámou a za klíčový problém ji nepovažují. Žádný z dotázaných cizinců za svůj největší problém neoznačil nezaměstnanost.

Jsou podle vás cizinci s životními podmínkami ve ZLK spokojeni?

Jste s životními podmínkami ve ZLK spokojen/a?

Tab. 11. Otázka č. 5

Respondenti	Obyvatelé ZLK		Cizinci	
	Absolutní počet	Relativní počet	Absolutní počet	Relativní počet
spíše ano	78	77,58%	53	64,63%
ano	16	15,09%	24	29,27%
spíše ne	12	11,32%	0	0,00%
ne	0	0,00%	5	6,10%

Zdroj: vlastní zpracování

Cizinci téměř jednoznačně volili kladnou odpověď. Nejčastější variantou není jednoznačné „ano“, ale z celé skupiny dotázaných tvoří kladná odpověď téměř 94%. Překvapující jsou odpovědi obyvatel ZLK, kteří v otázce čistě adresované majoritě uvedli, že se o integraci spíše nezajímají. Přesto předpokládají spokojenost cizinců téměř v 93 %. Nicméně je tento předpoklad správný a koresponduje s pocity cizinců.

Myslíte si, že cizinci s povoleným pobytem zde chtějí zůstat natrvalo?

Plánujete zůstat v ČR natrvalo?

Tab. 12. Otázka č. 6

Respondenti	Obyvatelé ZLK		Cizinci	
Odpověď	Absolutní počet	Relativní počet	Absolutní počet	Relativní počet
spíše ano	69	65,09%	40	48,78%
spíše ne	26	24,53%	12	14,63%
rozhodně ano	10	9,43%	28	34,15%
rozhodně ne	1	0,94%	2	2,44%

Zdroj: vlastní zpracování

Majoritní skupina se domnívá, že cizinci se v ČR usadit chtějí. Téměř polovina cizinců zvolila stejnou formulaci odpovědi, tedy variantu, která nemluví jednoznačně a ponechává cizinci možnost volby. Další významný podíl cizinců 34% označil jednoznačně, že v zemi zůstat hodlají. Jedná se pravděpodobně o cizince pobývající v ČR déle než 10 let, neboť takto skupina je v šetření zastoupena nejpočetněji. Shrnutím odpovědí lze konstatovat, že obě skupiny se shodují na tom, že předpokladem cizinců je v hostitelské zemi zůstat.

Využívají podle vás cizinci Center pro podporu integrace cizinců?

Využil/a jste někdy služeb Centra pro podporu integrace cizinců?

Tab. 13. Otázka č. 9

Respondenti	Obyvatelé ZLK		Cizinci	
Odpověď	Absolutní počet	Relativní počet	Absolutní počet	Relativní počet
ano	56	52,83%	36	43,90%
ne	50	47,17%	46	56,10%

Zdroj: vlastní zpracování

Centra pro integraci cizinců jsou významným nástrojem v oblasti integrace. Poskytují jak veškeré informace, tak patřičnou pomoc a možnost navázat styky s majoritou. Přesto

nejsou využívány v poměru, ve kterém cizinci zmiňují nedostatek informací. Zatímco obyvatelé ZLK předpokládají, že tuto příležitost cizinci vyhledávají, více než polovina cizinců uvádí, že služby nikdy nevyužila.

V jakém zařízení jsou cizinci při svém pobytu v ČR nejčastěji ubytováni?

V jakém zařízení jste po dobu svého pobytu v ČR ubytován/a?

Tab. 14. Otázka č. 13

Respondenti	Obyvatelé ZLK		Cizinci	
Odpověď	Absolutní počet	Relativní počet	Absolutní počet	Relativní počet
ubytovna	71	66,98%	16	19,51%
pronájem bytu/domu	34	32,08%	45	54,88%
vlastní dům	1	0,94%	10	12,20%
vlastní byt	0	0,00%	11	13,41%
hotel	0	0,00%	0	0,00%

Zdroj: vlastní zpracování

Při pohledu na tuto tabulku je zřejmé, že více než osobní zkušenost hovoří za obyvatele ZLK domněnky a předsudky. Téměř 67 % majority označilo ubytovnu jako nejčastější formu ubytování. Zbylá část volí variantu pronájem. Jediný respondent připouští možnost vlastního domu. Odpovědi cizinců uvádí situaci na pravou míru. Pronájem vlastního bytu či domu je převažující formou ubytování. Vlastnictví bytu či domu uvádí 26% a zmíněná ubytovna je zastoupena 20% dotázaných cizinců. Závěrem vyplývá, že obyvatelé ZLK mají poměrně zkreslenou představu o úrovni ubytování těchto cizinců.

Úroveň českého jazyka cizinců pobývajících v ČR je:

Vaše úroveň českého jazyka je:

Tab. 15. Otázka č. 14

Respondenti	Obyvatelé ZLK		Cizinci	
Odpověď	Absolutní počet	Relativní počet	Absolutní počet	Relativní počet
špatná (domluví se)	78	73,58%	11	13,41%
dobrá (slovem)	19	17,92%	40	48,78%
velmi špatná (je problém se domluvit)	8	7,55%	4	4,88%
velmi dobrá (slovem i písmem)	1	0,94%	27	32,93%

Zdroj: vlastní zpracování

Na první pohled jednoznačná převaha názoru majority, že stupeň znalosti českého jazyka u cizinců je špatná. Jestliže je jejich každodenní zkušenost z tržnic jediná či převažující, špatnou češtinu slychají pravidelně. Cizinci se hodnotí podstatně kladněji. Téměř polovina se domnívá, že jejich úroveň českého jazyka je dobrá. Více než třetina ji považuje za velmi dobrou a to slovem i písmem.

Zdokonalují se cizinci v češtině návštěvami jazykových kurzů?

Navštěvujete nebo jste navštěvoval/a kurzy českého jazyka?

Tab. 16. Otázka č. 15

Respondenti	Obyvatelé ZLK		Cizinci	
Odpověď	Absolutní počet	Relativní počet	Absolutní počet	Relativní počet
ne	82	77,36%	46	56,10%
ano	24	22,64%	36	43,90%

Zdroj: vlastní zpracování

Následující otázkou jsem chtěla zjistit, kolik oslovených cizinců skutečně kurzy českého jazyka alespoň 1x navštívilo. Podle odpovědí cizinců téměř 1/2 do kurzů skutečně chodila, což je logické při nutnosti dosáhnout stanovené úrovně A1 pro udělení trvalého pobytu. Trvalý pobyt uvedlo 58 cizinců a návštěvu kurzu pouhých 36. Je zřejmé, že i v této skupině jsou cizinci, kteří zvolili jinou formu výuky. Obyvatelé ZLK uvedli téměř z 80%, že cizinci tyto kurzy nenavštěvují. Je to více než v předchozí otázce, v níž označili v 74% úroveň českého jazyka u cizinců jako špatnou.

Ovlivňuje úroveň českého jazyka váš postoj k cizincům?

Limituje vás neznalost českého jazyka v práci nebo společnosti?

Tab. 17. Otázka č. 16

Respondenti	Obyvatelé ZLK		Cizinci	
Odpověď	Absolutní počet	Relativní počet	Absolutní počet	Relativní počet
spíše ano	36	33,96%	37	45,12%
spíše ne	28	26,42%	13	15,85%
ano	27	25,47%	24	29,27%
ne	15	14,15%	8	9,76%

Zdroj: vlastní zpracování

Téměř 82 % cizinců v předešlých otázkách uvedlo, že je jejich znalost českého jazyka dobrá anebo velmi dobrá. Současně přitom uvedli, že jazykové kurzy navštívilo pouze 44% z nich. Přesto v 75% připouští, že je neznalost českého jazyka ve společnosti limituje. Obyvatelé ZLK připouští taktéž a to téměř v 60 %, že tato neznalost českého jazyka ovlivňuje jejich postoj k cizincům. Znalost českého jazyka tedy hraje výraznou roli při snaze cizinců o integraci.

Jaké vztahy cizinci při svém pobytu v ČR vyhledávají?

Tab. 18. Otázka č. 18

Respondenti	Obyvatelé ZLK		Cizinci	
Odpověď	Absolutní počet	Relativní počet	Absolutní počet	Relativní počet
vztahy a oporu cizinců	69	65,09%	30	36,58%
vztahy a oporu občanů ČR	20	18,87%	45	54,88%
nevychledávají vztahy ani oporu	17	16,04%	7	8,54%

Zdroj: vlastní zpracování

Zatímco obyvatelé ZLK předpokládají, že cizinci preferují vztahy a oporu cizinců, cizinci se více než v 55% kloní na stranu vztahů s majoritou. Tento rozdíl vidím v druhu pobytu a jeho délce. Cizinci uvádějí vyhledávání krajanů z počátku svého pobytu. Čím déle proces integrace do společnosti probíhá, tím více se vytvářejí vazby s nejbližším okolím a cizinci získávají přátele a potřebné informace od občanů ČR. Tuto skutečnost si zřejmě dotázaní respondenti majority neuvědomují v plném rozsahu.

Pomáháte cizincům při začleňování se do společnosti/pracovního kolektivu?

Pomohli vám občané ČR při začleňování se do společnosti/pracovního kolektivu?

Tab. 19. Otázka č. 19

Respondenti	Obyvatelé ZLK		Cizinci	
Odpověď	Absolutní počet	Relativní počet	Absolutní počet	Relativní počet
spíše ne	36	33,96%	7	8,54%
ne	32	30,19%	8	9,76%
spíše ano	26	24,53%	54	65,85%
ano	12	11,32%	13	15,85%

Zdroj: vlastní zpracování

Cizinci ve svých odpovědích uvádějí ve více než 65%, že jim obyvatelé ZLK v integraci pomáhají. Oslovená majoritní skupina ale v 64% přiznává spíše neúčast.

6.1 Výsledky dotazníkového šetření

Cílem dotazníkového šetření bylo odhalit míru informovanosti, angažovanosti a spolupráce obyvatel ZLK a cizinců třetích zemí pobývajících dlouhodobě či trvale na území Zlínského kraje a usilujících v něm o začlenění do místní společnosti. Výsledkem šetření je viditelný poznatek poukazující na slabou míru zainteresovanosti a spíše neangažovanost oslovených obyvatel ZLK do procesu integrace místních cizinců. Šetření odhalilo nízkou znalost dotčené problematiky a tendence zodpovědnost za tento proces přisuzovat státu a jeho institucím. Naopak oslovení cizinci, kteří se v dané problematice musejí alespoň částečně orientovat, nevyužívají v plné míře všech nabízených příležitostí, nicméně svůj pobyt a rozsah možností ve Zlínském kraji celkově hodnotí daleko kladněji než obyvatelé ZLK předpokládají.

6.2 Navrhovaná opatření

Integrační nástroje kraje zaměřené na cizince tak, jak byly shrnuty v praktické části, jsou sice zatím ve fázi rozvoje, nicméně již na dostatečně kvalitní úrovni. Přesto má kraj podle mého zjištění rezervy spíše v integračně – vzdělávacích aktivitách zlínské veřejnosti a jejím aktivním zapojení do procesu, než v oblasti aktivních institucí a jejich programů cílených na cizince.

V rámci tohoto poznatku navrhuji zaměřit se na větší informovanost majority stejně jako na její četnější angažovanost, které by přispěly ke zvýšení sociálního a kulturního povědomí společnosti. Snahu neziskových organizací, které v kraji usilují o směřování majoritní společnosti k toleranci a účasti formou různorodých multikulturních akcí, je třeba podpořit novým projektem oboustranné účasti za aktivního přístupu majoritní společnosti. Tvorbu takového společného díla, které by zahrnovalo oblast vzdělávání i sociálních vztahů současně vidím v moderním způsobu výuky cizích jazyků, formou vybrané studijní skupiny bez lektora. Tyto formace se v ČR již pomalu vytvářet začínají. Míra angažovanosti majority i cizinců je na setkáních přirozeně vyšší, protože probíhají bez autoritativního prostředníka.

Český jazykový portál na stránkách www.spaceteacher.com nabízí kromě klasických forem výuky studentům možnost účasti v takové studijní skupině. V případě zájmu je díky portálu snadné skupinu vyhledat nebo založit. Akce je zcela neformální, částečně regulována připraveným programem, zaměřeným na zmírnění očekávaného počátečního ostychu nových účastníků ze setkání, a tím odbourání často značného pocitu nejistoty. Mezi existující skupiny patří např. Anglická konverzace v Praze, English Brno, Španělština v Hodoníně, Francouzština v Praze, Německá konverzace v Praze.

Vybranou studijní skupinu tvoří podle zájmu několik studentů, lektorů a rodilých mluvčích. Zájem je i ze strany učitelů základních a středních škol, soukromých lektorů či veřejnosti z důvodu potřeby komunikovat v cizím jazyce z pracovních důvodů. Setkání se uskutečňují pravidelně a probíhají formou kulturních podvečerů ve studovnách, kavárnách, restauraci. Účastníci se mohou navzájem připravovat ke zkouškám, vysvětlovat si problematická témata, opravovat se anebo se jenom pobavit na oblíbené téma. Je možné vytvořit skupinu i na základě koníčku jako např. bowling či lyžování. Akce se tak stává zábavnou formou studia.

Za využití dnes již poměrně snadno dostupné sociální sítě např. Facebook, emailů či sms zpráv dochází k organizovaným setkáním. Akce je pro jednotlivce nenákladná a zcela zdarma. Platí si pouze případnou vlastní útratu. Uskutečňují se na předem domluvených místech v počtu maximálně 35 osob.

Ruský jazyk je světovým jazykem a jako jeden z mála mateřských jazyků cizinců třetích zemí je jeho znalost výbornou devizou. Zasloužil by si také prostor pro taková vzájemná setkávání. Jiné jazyky než angličtina, němčina, francouzština a španělština zatím organizovány nejsou. Přitom by tato jednoduchá forma vzájemné spolupráce posílila pocit integrace cizinců třetích zemí a poskytla velký prostor pro vlastní angažovanost a kreativitu ze strany majority. Skupině rusky mluvících cizinců by se otevřela nová cesta navazování přátelství, kontaktů a vzájemné výpomoci při společné výuce českého a ruského jazyka. Na integraci cizinců se tak nemusejí podílet pouze výše zmínění aktéři působící ve ZLK, ale nenásilnou a dokonce příjemnou formou by tuto iniciativu mohli převzít sami obyvatelé kraje. Stali by se tímto nenásilným způsobem novým aktérem a přímým účastníkem procesu integrace cizinců.

O ukrajinštinu či vietnamštinu není v naší zemi takový zájem jako o studium jazyka ruského. Jazykové školy, agentury ani školská zařízení ve ZLK výuku těchto jazyků neposkytují. Rusky mluvících skupin by se ovšem mohli účastnit i občané Ukrajiny, protože buď navštěvovali ruské školy nebo pochází z ruskojazyčných oblastí Ukrajiny. Tím se zvětšuje rozsah vlivu i na nejpočetnější národnost cizinců třetích zemí v kraji.

Vzájemná setkání by mohla posléze umožnit také diskuzi na téma, které objasní skutečné důvody migrace na konkrétním příkladu a tím napomoci k lepšímu pochopení a podpoře vzájemného soužití. Přispěla by tak alespoň k částečnému odbourávání zažitých předsudků vůči cizincům a mohla by vzbudit zájem o hlubší zainteresovanost. Akce je bezpodmínečně nutné pořádat pravidelně, jelikož můžou vzbudit zvědavost a zájem až s odstupem a veřejným povědomím. Odbourání bariéry předsudků a stereotypů může trvat nějakou dobu. Z hlediska udržitelnosti projektu by byla vhodná aktivní účast jazykové agentury či školy realizující kurzy českého a ruského jazyka formou spolupráce či pouhého doporučení příležitosti využít této nezávazné formy vzdělávání mimo klasické výukové kurzy. Obohacením by nepochybně byla vlastní účast lektorů zmíněných škol, stejně jako aktivita obyvatel ZLK, kteří by dokázali tento projekt s nadšením realizovat.

ZÁVĚR

Integrace cizinců do společnosti je v dnešní době již nezbytnou součástí migrační politiky každého demokratického státu Evropy. Také ČR věnuje integračnímu procesu stále více pozornosti a vytváří stabilní a účinné nástroje pro garanci práv a pomoci cizincům v jejich situaci. Z důvodu dynamického vývoje integračních politik jsem popsala aktivní aktéry procesu integrace ve Zlínském kraji a seznámila se s jejich nástroji a cíly, kterými přispívají k začleňování cizinců do společnosti v oblasti vzdělávání. Závěrem mohu konstatovat, že v této oblasti integrace se i přes skutečnost, že se v kraji nachází dlouhodobě nejméně cizinců z celé ČR, jsou možnosti a práva cizinců dostatečně ošetřeny. Kraj se k procesu vzdělávání cizinců staví pozitivně a konstruktivně. Některé aktivity doznávají významné účasti a zájmu cizinců i obyvatel ZLK. Důležité je zdůraznit, že státní instituce hrají velmi významnou roli a státní školská zařízení se na procesu vzdělávání a integrace cizinců podílejí výrazně. Nejnižší míru účasti lze nalézt na úrovni městských a obecních úřadů. Krajský úřad, ač zajišťující různorodé programy a projekty formou spolupráce s ostatními aktéry, má prozatím spíše roli donátora a spolupracovníka nežli aktivního realizátora. CPIC je v kraji hlavní nestátní neziskovou organizací, díky níž je celý proces integrace zastřešen. Spolupráce s dalšími neziskovými organizacemi působícími v kraji i mimo kraj tak dotváří plnohodnotné zajištění veškerých potřebných aktivit v rámci pomoci a příležitostí, které jsou cizincům zaručeny ČR. V rámci spolupráce jednotlivých aktérů je pro kraj významný vznik regionální platformy, která sdružuje zúčastněné aktéry kraje a vede ke vzájemnému dialogu a spolupráci. Udržitelnost a efektivita projektů se mi zdá ovšem příliš závislá na evropských dotacích a státním rozpočtu v porovnání s finančním zajištěním ze zdrojů Zlínského kraje.

Dotazníkové šetření odhalilo potřebu přiblížit obyvatelům ZLK nenásilnou formou konkrétnější informace týkající se cizinců třetích zemí. Jejich znalosti a předpoklady se ukázaly jako nedostatečné a zkreslené. Sami cizinci svou situaci hodnotí lépe a spokojeněji než obyvatelé kraje předpokládají. Tato uskutečněná sonda odkryla individuální pohled, zkušenosti a názory nezaangažovaných obyvatel ZLK i cizinců jako přímých účastníků prožívajících integraci jako vlastní zkušenost. Potvrdila předpoklad, že míra subjektivní identifikace s českou společností je podmíněna ze strany cizinců individuálním zájmem a potřebou považovat se za součást této společnosti. Postoj majoritní společnosti by měl být zainteresovanější a otevřenější. Majorita přiznává, že se na procesu integrace aktivně neúčastní a

potřeba osvěty této oblasti se ukázala jako přinejmenším vhodná. Na základě těchto poznatků navrhuji jako vhodný způsob řešení vytvoření společného projektu. Společná výuka ruského a českého jazyka formou vzájemné a oboustranné spolupráce se může výrazněji odrazit v dalším přístupu a formování sociálních kontaktů mezi místními obyvateli a cizinci. Urychlilo by se smýváním rozdílů a neprostupnosti vzájemné hranice nalezením společných cílů či plánů, jež by mohlo částečně zabránit sociálnímu vyloučení migrantů.

Odpovědí na výzkumnou otázku je zjištění, že v rámci dynamiky a neustálého rozvoje integračního procesu bude problematika integrace nadále prohlubována, diskutována a vylepšována. Kraj má nepochybně skryté rezervy a mohl by do budoucna přijít s novým programem, vlastním projektem či výraznější finanční angažovaností. Integrační politika Zlínského kraje má dobré základy a příznivou budoucnost pro další rozvoj. Stagnovat v této oblasti ani není možné. Základní nástroje jsou po stránce legislativní i organizační zajištěny kvalitně. Je ovšem potřeba je doplňovat, frekventovat a více touto problematikou naplňovat životy všech zúčastněných.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] Aspekty integrace cizinců v regionech ČR. In: *Sborník z regionálních konferencí 2010*. Praha: Správa uprchlických zařízení MV, odbor Centra na podporu integrace cizinců, 2011.
- [2] BARŠA, P., 2003. *Politická teorie multikulturalismu*. Vyd. 2. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury. ISBN 80-7325-020-9.
- [3] BARŠA, P. a A. BARŠOVÁ, 2005. *Přistěhovalectví a liberální stát*. Brno: Masarykova univerzita v Brně a Mezinárodní politologický ústav. ISBN 80-210-3875-6.
- [4] COUSSEYOVÁ, M., 2000. *Rámcová integrační politika*. [Praha]: Rada Evropy. ISBN 92-871-4341-2.
- [5] DRBOHLAV, D., 2010. *Migrace a (i)migranti v Česku: kdo jsme, odkud přicházíme, kam jdeme?* Praha: Sociologické nakladatelství. ISBN 978-80-7419-039-1.
- [6] FILKA, J., 2002. *Metodika tvorby diplomové práce*. Brno: Knihař. ISBN 80-86292-05-3.
- [7] GABAL, I., et al., 1999. *Etnické menšiny ve střední Evropě: konflikt nebo integrace*. Praha: G plus G. ISBN 80-86103-23-4.
- [8] *Metody sociální práce s imigranty, azylanty a jejich dětmi*, 2008. V Praze: Triton. ISBN 978-80-7387-097-3.
- [9] *Nečitelní cizinci: jak se (ne)píše o cizincích v českém tisku*, 2003. Praha: Multikulturní centrum Praha. ISBN 80-239-1137-6 .
- [10] NIESSEN, J., 2000. *Rozmanitost a soudržnost: nové úkoly v oblasti integrace imigrantů a menšin*. Praha: Rada Evropy. ISBN 92-871-4345-5.
- [11] PŘIBOVÁ, M., et al., 1996. *Marketingový výzkum v praxi*. Praha: Grada. ISBN 80-7169-229-9.
- [12] RÁKOCZYOVÁ, M., et al., 2009. *Sociální integrace přistěhovalců v České republice*. Praha: Sociologické nakladatelství. ISBN 978-80-7419-023-0.
- [13] ŘEZANKOVÁ, H., 2007. *Analýza dat z dotazníkových šetření*. Praha: Professional Publishing. ISBN 978-80-86946-48-8.

- [14] SARTORI, G., 2005. *Pluralismus, multikulturalismus a přistěhovalectví: Esej o multietnické společnosti*. Praha: Dokořán. ISBN 80-7363022-2.
- [15] SURYNEK, A., KAŠPAROVÁ, E. a R. KOMÁRKOVÁ, 2001. *Základy sociologického výzkumu*. Praha: Management Press. ISBN 80-7261-038-4.
- [16] ŠIŠKOVÁ, T., 1998. *Výchova k toleranci a proti rasismu: sborník*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-285-8.
- [17] ŠIŠKOVÁ, T., et al., 2001. *Menšiny a migranti v České republice: my a oni v multikulturní společnosti 21. století*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-648-9.
- [18] TRBOLA, R. a M. RÁKOCZYOVÁ, 2011. *Institucionální podmínky sociální integrace cizinců v ČR*. Brno: Barrister. ISBN 978-80-87474-19-8.
- [19] NOVÝ I. a A. SURYNEK, 2002. *Sociologie pro ekonomy a manažery*. Praha: Grada. ISBN 80-247-0384-X.

INTERNETOVÉ ZDROJE

- [20] Aktualizovaná Koncepce integrace cizinců Společné soužití. Cizinci v České republice [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí. Změněno dne 17. 3. 2011. [cit. 2012-03-17]. Dostupné z: <http://www.cizinci.cz/files/clanky/741/uv-09022011.pdf>
- [21] Cizinci ve Zlínském kraji v letech 2001 až 2010 a jejich uplatnění na trhu práce. Český statistický úřad [online]. Aktualizováno dne 14.4.2011. [cit. 2012-03-02]. Dostupné z: http://www2.czso.cz/xz/redakce.nsf/i/cizinci_ve_zlinskem_kraji_v letech_2001_az_2010_a_jejich_uplatneni_na_trhu_prace
- [22] Cizinci s povoleným pobytem. Ministerstvo vnitra České republiky [online]. Změněno 13. 12. 2011 [cit. 2012-03-19]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/cizinci-s-povolenym-pobytem.aspx>
- [23] Cizinci v ČR 2011. Český statistický úřad [online]. Aktualizováno 12. 1. 2012 [cit. 2012-03-10]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/publ/1414-11-r_2011

- [24] České Budějovice přivítaly vznik poradní platformy. Ministerstvo vnitra České republiky [online]. 2010. [cit. 2012-02-26]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/oblastni-reditelstvi-ceske-budejovice-zpravodajstvi-ceske-budejovice-privitaly-vznik-poradni-platformy.aspx>
- [25] ČESKO. Zákon č. 326 ze dne 30. listopadu 1999 o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů (zákon o pobytu cizinců). Ministerstvo vnitra České republiky [online]. Archiv 2008 [cit. 2012-03-03]. Dostupný z: http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/azyl/migrace/legislativa/326_99.pdf
- [26] Čeština pro žáky-cizince. Informační a vzdělávací portál školství Zlínského kraje [online]. Aktualizováno dne 6. 4. 2010 [cit. 2012-02-23]. Dostupné z: <http://www.zkola.cz/zkedu/pedagogictipracovnici/kabinetceskehojazykaaliteratury/metodic-kematerialyvyukoveprogramy/31423.aspx>
- [27] Dotazník. Pedagogická fakulta MU [online]. 2008 [cit. 2012-03-14]. Dostupné z: http://www.ped.muni.cz/wpsy/old/stud_materialy/koh_dotaznik.htm
- [28] Evropská agenda pro integraci státních příslušníků třetích zemí [online]. Sdělení Komise: KOM/2011/0455 ze dne 20. 7. 2011. EUR-Lex.europa.eu [cit. 2012-03-14]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0455:FIN:CS:DOC>
- [29] Integrace cizinců ve Zlínském kraji a její lokální specifika. In: *Elektronický sborník z konference konané 7. října 2010* [online]. Praha: Správa uprchlických zařízení MV ČR, odbor Centra na podporu integrace cizinců, 2010 [cit. 2012-02-26]. Dostupné z: http://www.integracnicentra.cz/KeStazeni/Vystupy/Konference%20ZLN_sbornik%202010.pdf
- [30] Integrace. Ministerstvo vnitra České republiky [online]. Aktualizováno dne 1. 9. 2011 [cit. 2012-02-26]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/integrace.aspx>
- [31] Lokální strategie integrace cizinců v ČR I. Výzkumný ústav práce a sociálních věcí [online]. 2008. [cit. 2012-03-18]. Dostupné z: http://praha.vupsv.cz/Fulltext/vz_271.pdf

- [32] Obyvatelstvo Zlínského kraje v 1. až 4. čtvrtletí 2011. Český statistický úřad [online]. Aktualizováno dne 16. 3. 2012 [cit. 2012-03-19]. Dostupné z: http://www.czso.cz/xz/redakce.nsf/i/obyvatelstvo_zlinskeho_kraje_v_1_az_4_ctrlet_i_2011
- [33] Nováková, Pavlína. Pracujících a studujících cizinců v kraji přibývá. *Okno do kraje* [online]. © 2011 [Zlín]: HEXXA komunikační agentura s.r.o., Srpen 2008, roč. IV, s. 9 [cit. 2012-03-17]. Dostupné z: http://www.oknodokraje.cz/wcd/download/archiv/2008/08_2008.pdf
- [34] Projekty 2007. Agro, Společnost dobré vůle, Zlín [online]. Změněno 30. 9. 2007 [cit. 2012-03-19]. Dostupné z: <http://argozlin.blog.cz/0709/projekty-2007>
- [35] Rozpočet Zlínského kraje na rok 2010. Zlínský kraj [online]. Oficiální internetový portál Zlínského kraje [cit. 2012-05-04]. Dostupné z: <http://www.kr-zlinsky.cz/clanky/dokumenty/256/p01---rozpocet-zk-na-rok-2010---verze-pro-zzk.pdf>
- [36] Rozpočet Zlínského kraje na rok 2011. Zlínský kraj [online]. Oficiální internetový portál Zlínského kraje [cit. 2012-05-04]. Dostupné z: <http://www.kr-zlinsky.cz/clanky/dokumenty/256/p01---rozpocet-zk-na-rok-2011.pdf>
- [37] Rozpočet Zlínského kraje na rok 2012. Zlínský kraj [online]. Oficiální internetový portál Zlínského kraje [cit. 2012-05-04]. Dostupné z: <http://www.kr-zlinsky.cz/clanky/dokumenty/256/p01---rozpocet-zk-na-rok-2012.pdf>
- [38] Správa uprchlických zařízení MV. Shrnutí statistik 2010. *Integracnicentra.cz* [online]. © 2009 - 2010 [cit. 2012-03-20]. Dostupné z: <http://www.integracnicentra.cz/KeStazeni/Vystupy/Shrnuti%20statistik%202010.pdf>
- [39] Správa uprchlických zařízení MV. Zlínský kraj. *Integracnicentra.cz* [online]. © 2009 - 2010 [cit. 2012-03-20]. Dostupné z: <http://www.integracnicentra.cz/ZlinskyKraj/ZK.aspx>
- [40] Statistická ročenka Zlínského kraje 2011. Český statistický úřad [online]. Aktualizováno 22. 2. 2012 [cit. 2012-03-10]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/krajkapitola/721011-11-r_2011-04
- [41] Univerzita nabízí získání certifikátu o znalosti češtiny. Informační a vzdělávací portál školství Zlínského kraje [online]. Aktualizováno dne 5. 3. 2009. [cit. 2012-02-23]. Dostupné z:

<http://www.zkola.cz/zkeu/rodiceaverejnost/vzdelavaniprodospele/vzdelavaniprodospelevneskolskychinstitucich/28869.aspx>

[42] Výroční zpráva za rok 2009. *Slovo21.cz* [online]. Aktualizováno dne 17. 2. 2011 [cit. 2012-03-10]. Dostupné z:

http://www.slovo21.cz/prilohy/vyrocn%C3%AD%20zprava_2009_%20na%20web.pdf

[43] Výroční zpráva 2010. Sdružení občanů zabývajících se emigranty (SOZE) [online]. 2010 [cit. 2012-03-14]. Dostupné z: http://www.soze.cz/wp/wp-content/storage/vz-2010-soze_vyrocn%C3%AD%20zprava-cz.pdf

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

CPIC	Centrum na podporu integrace cizinců
CPIV	Centrum podpory inkluzivního vzdělávání
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
DP	Dlouhodobý pobyt
EU	Evropská unie
EHP	Evropský hospodářský prostor
EHS	Evropské hospodářské společenství
MěÚ	Městský úřad
MV	Ministerstvo vnitra
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
NNO	Nevládní neziskové organizace
OAMP	Odbor azylové a migrační politiky
OÚ	Obecní úřad
SOZE	Sdružení zabývající se emigranty
TP	Trvalý pobyt
UTB	Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
ÚP	Úřad práce
ZLK	Zlínský kraj

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr. 1. Terminologická mapa	14
-----------------------------------	----

SEZNAM TABULEK

Tab. 1. Počet obyvatel ZLK a jeho okresech k 31. 12. 2011	30
Tab. 2. Počty cizinců na území ZLK k 30. 11. 2011	31
Tab. 3. Počet cizinců se zaevidovaným pobytem v ČR na kraj	31
Tab. 4. Cizinci třetích zemí ve ZLK k 31. 11. 2011	32
Tab. 5. Vzdělávací zařízení ve Zlínském kraji	36
Tab. 6. Studenti veřejné a soukromé vysoké školy ve ZLK v roce 2010/2011.....	37
Tab. 7. Počet klientů CPIC na jednotlivých službách podle krajů.....	41
Tab. 8. Otázka č. 1	49
Tab. 9. Otázka č. 2	49
Tab. 10. Otázka č. 3	50
Tab. 11. Otázka č. 5	50
Tab. 12. Otázka č. 6	51
Tab. 13. Otázka č. 9	51
Tab. 14. Otázka č. 13	52
Tab. 15. Otázka č. 14	52
Tab. 16. Otázka č. 15	53
Tab. 17. Otázka č. 16	53
Tab. 18. Otázka č. 18	54
Tab. 19. Otázka č. 19	54

SEZNAM PŘÍLOH

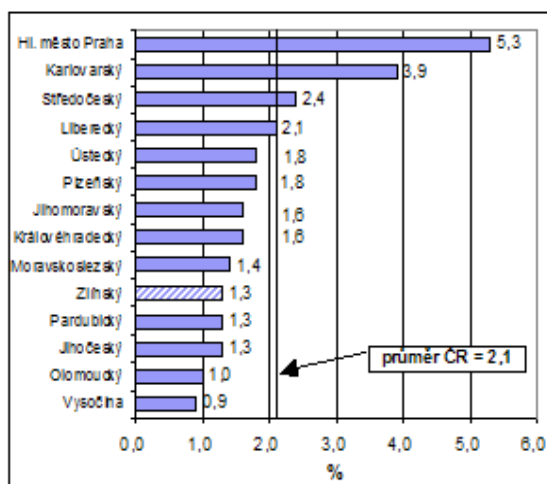
- P I Počty cizinců ve Zlínském kraji
- P II Model funkční horizontální spolupráce
- P III Dotazník pro obyvatele Zlínského kraje
- P IV Dotazník pro cizince v českém jazyce
- P V Dotazník pro cizince v anglickém jazyce
- P VI Výsledky výzkumu II. část

PŘÍLOHA P I: POČTY CIZINCŮ VE ZLÍNSKÉM KRAJI

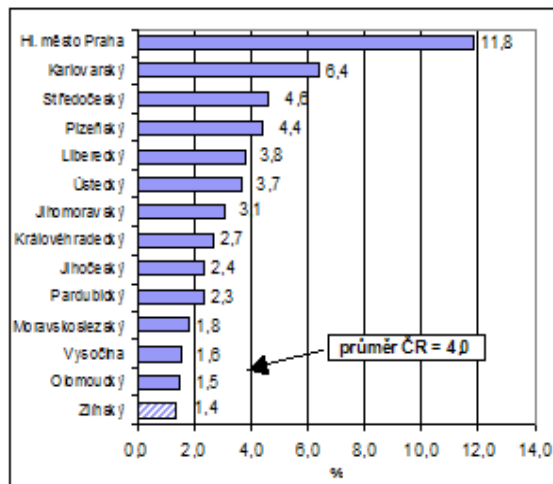
Počty cizinců ve Zlínském kraji v porovnání let 2001 až 2010

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Index 2010/2001 v %
Česká republika	210 794	231 608	240 421	254 294	278 312	321 456	392 315	437 565	432 503	425 301	201,8
Hl. město Praha	61 477	70 978	69 115	77 922	89 997	103 482	129 002	141 841	148 123	148 815	242,1
Středočeský	26 418	27 038	29 847	31 127	35 304	42 588	50 273	60 123	58 490	57 815	218,8
Jihočeský	7 920	8 698	9 660	9 954	10 595	12 584	15 171	16 560	15 415	15 051	190
Plzeňský	9 785	10 815	12 687	12 530	13 206	15 432	20 986	27 636	27 562	25 198	257,5
Karlovarský	11 944	13 198	13 563	14 729	14 437	16 075	19 419	20 321	19 643	19 621	164,3
Ústecký	14 830	16 180	16 883	19 731	22 130	26 363	33 053	35 451	31 995	30 705	207
Liberecký	8 861	9 069	9 849	10 672	11 675	13 148	15 288	17 320	17 309	16 831	189,9
Královéhradecký	8 603	9 386	9 269	9 852	11 294	13 326	15 512	16 517	15 244	14 914	173,4
Pardubický	6 375	6 623	5 807	5 863	6 418	7 670	10 562	12 588	11 972	12 077	189,4
Vysočina	4 748	5 246	5 961	5 883	6 160	7 016	8 729	9 771	8 583	8 029	169,1
Jihomoravský	17 756	20 039	22 668	23 913	24 234	27 983	32 606	25 619	36 907	36 107	203,4
Olomoucký	6 182	6 910	7 038	7 103	7 497	8 499	10 322	9 909	9 440	9 481	153,4
Zlínský	7 714	8 262	8 115	6 374	5 926	6 596	7 639	8 413	8 133	8 048	104,3
Moravskoslezský	18 181	19 166	19 959	18 329	19 337	20 602	22 962	25 496	23 687	22 609	124,4

Graf 1 Podíl cizinců na celkovém počtu obyvatelstva k 31. 12. 2001

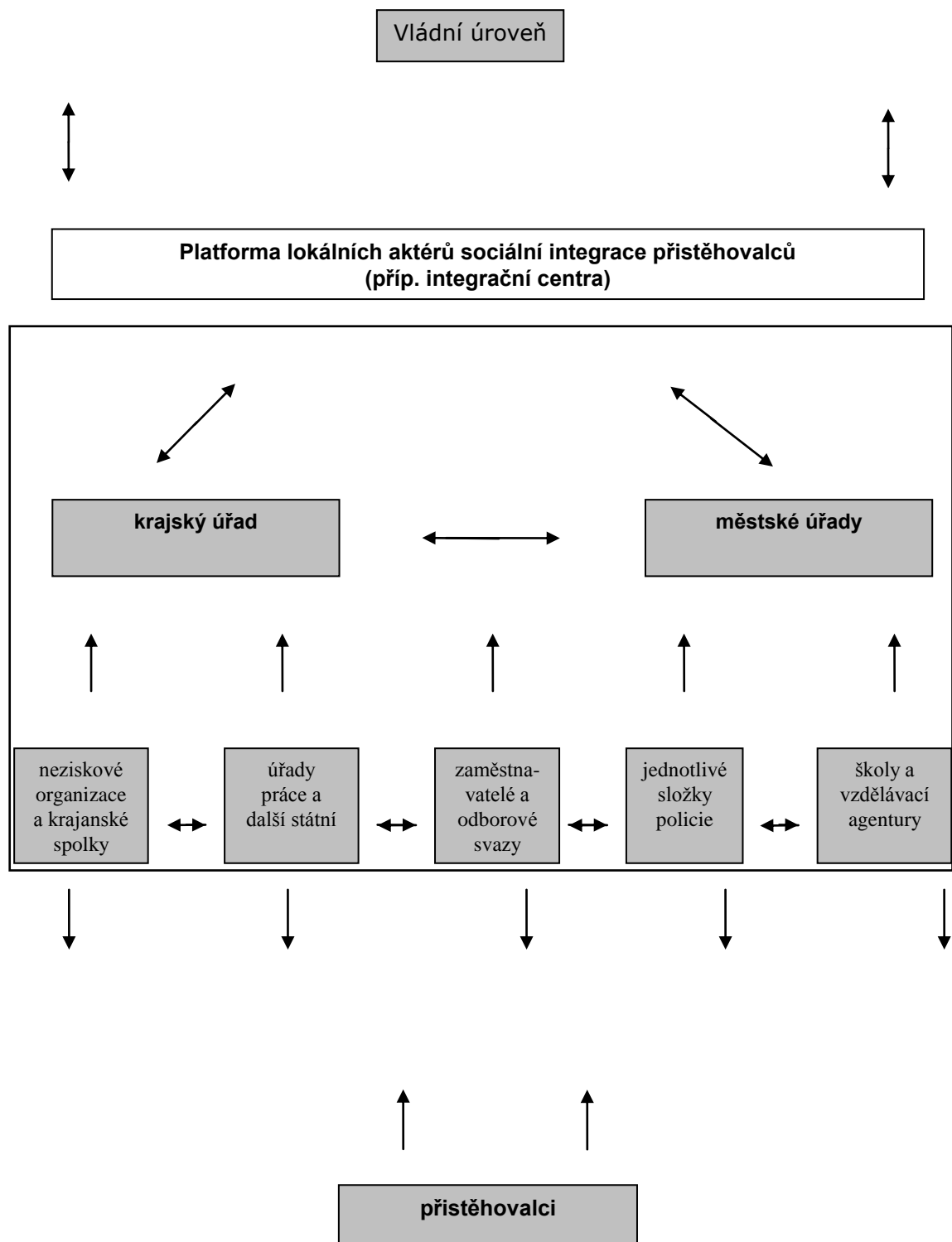

Graf 2 Podíl cizinců na celkovém počtu obyvatelstva k 31. 12. 2010

PŘÍLOHA P II: MODEL FUNKČNÍ HORIZONTÁLNÍ SPOLUPRÁCE

Model funkční horizontální spolupráce v oblasti integrace přistěhovalců

PŘÍLOHA P III: DOTAZNÍK PRO OBYVATELE ZLÍNSKÉHO KRAJE

Dotazník o cizincích tzv. třetích zemí

Cílem dotazníku je zmapovat názory obyvatel Zlínského kraje na začleňování cizinců do české společnosti. Výsledky šetření se stanou součástí mé bakalářské práce. Za vaše názory, zkušenosti a ochotu k otevřenosti předem děkuji.

Markéta Pospíšilová, studentka UTB Zlín

1) Věnuje podle vás Česká republika dostatek pozornost integraci cizinců?

- ano
- ne
- nevím

2) Integrace cizinců do společnost je podle vás záležitostí:

- cizinců
- občanů ČR
- státu
- neziskových organizací
- cizinců a občanů ČR

3) Za největší problém při povoleném pobytu cizinců v ČR považujete?

- neznalost prostředí a poměrů v ČR
- neznalost zákona o pobytu cizinců v ČR
- neznalost českého jazyka
- nezaměstnanost

4) Zajímáte se o začleňování cizinců do české společnosti?

- ano
- spíše ano
- spíše ne
- ne

5) Jsou podle vás cizinci s životními podmínkami ve Zlínském kraji spokojeni?

- ano
- spíše ano
- spíše ne
- ne

6) Myslíte, že cizinci s povoleným pobytem v ČR zde chtějí zůstat natrvalo:

- rozhodně ano
- spíše ano
- spíše ne
- určitě ne

7) Nabídka informací o podmínkách pobytu a jejich dostupnost je pro cizince v ČR:

- dostačující
- nedostačující
- nevím

8) Informace potřebné k podmínkám pobytu v ČR získávají nejčastěji od:

- státních institucí
- občanů ČR
- cizinců
- neziskových organizací

9) Myslíte si, že cizinci využívají služeb Center pro integraci cizinců?

- ano
- ne

10) Co se týká ekonomické aktivity pak převážná část cizinců usazených v ČR podle vás:

- podniká
- raději se nechají zaměstnat
- jsou nezaměstnaní

11) Jsou podle vás cizinci na českém pracovním trhu podhodnoceni (nedostatečně oceněni)?

- ano
- spíše ano
- spíše ne
- ne

12) Myslíte si, že jejich finanční situace se pobytem v ČR zlepšila?

- ano
- spíše ano
- spíše ne
- ne

13) V jakém zařízení jsou nejčastěji ubytováni:

- pronájem bytu/domě
- vlastní byt
- vlastní dům
- ubytovna
- hotel

14) Úroveň českého jazyka cizinců pobývajících v ČR je podle vás:

- velmi dobrá
- dobrá
- špatná
- velmi špatná

15) Zdokonaluje se převážná část cizinců v češtině návštěvami jazykových kurzů?

- ano
- ne

16) Ovlivňuje úroveň znalosti českého jazyka váš postoj k cizincům?

- ano
- spíše ano
- spíše ne
- ne

17) Snaží se úředníci podle vás cizincům při jednání na úřadech pomoci?

- ano
- spíše ano
- spíše ne
- ne

18) Jaké vztahy podle vás cizinci při svém pobytu v ČR nejčastěji vyhledávají:

- vztahy a oporu občanů ČR
- vztahy a oporu cizinců
- nevyhledávají vztahy ani oporu

19) Pomáháte cizincům při začleňování se do společnosti/pracovního kolektivu?

- ano
- spíše ano
- spíše ne
- ne

20) Co je podle vás důležité pro cizince, kteří v ČR chtějí spokojeně žít?

- naučit se dobře česky
- zvýšit si vzdělání, kvalifikaci
- lepší pracovní podmínky
- udržovat české tradice a zvyky
- mít přátele mezi občany ČR

21) Vaše pohlaví:

- žena
- muž

22) Nejvyšší dosažené vzdělání:

- vysokoškolské
- středoškolské
- vyučen/a
- základní

23) Váš věk:

- méně než 20 let
- 20 – 29 let
- 30 – 39 let
- 40 – 49 let
- 50 – 59 let
- více jak 60 let

PŘÍLOHA P IV: DOTAZNÍK PRO CIZINCE V ČESKÉM JAZYCE

Dotazník pro cizince (mimo občanů EU) *Jste-li občanem EU prosím nevyplňujte*

Cílem dotazníku je zmapovat vaše názory na integraci (začleňování se) do české společnosti. Výsledky šetření se stanou součástí mé bakalářské práce. Za vaše názory, zkušenosti a ochotu k otevřenosti předem děkuji.

Markéta Pospíšilová, studentka UTB Zlín

1) Věnuje podle vás Česká republika dostatek pozornosti integraci cizinců?

- a) ano
- b) ne
- c) nevím

7) Nabídka informací o podmínkách pobytu v ČR a jejich dostupnost je:

- a) dostačující
- b) nedostačující
- c) nevím

2) Integrace cizinců do společnosti je podle vás záležitostí:

- a) cizinců
- b) občanů ČR
- c) státu
- d) neziskových organizací
- e) cizinců a občanů ČR

8) Informace potřebné k podmínkám pobytu získáváte nejčastěji od:

- a) cizinců
- b) občanů ČR
- c) státních institucí
- d) neziskových organizací

3) Za největší problém při svém pobytu v ČR považujete?

- a) neznalost prostředí a poměrů v ČR
- b) neznalost zákona o pobytu cizinců v ČR
- c) neznalost českého jazyka
- d) nezaměstnanost

9) Využil/a jste někdy služeb Centra na podporu integrace cizinců?

- a) ano
- b) ne

4) Jak dlouho již v ČR pobýváte?

- a) méně než 1 rok
- b) 1-2 roky
- c) 2-5 let
- d) 5-10 let
- e) více než 10 let

10) Podnikáte v ČR?

- a) ano, podnikám
- b) ne, raději se nechám zaměstnat
- c) jsem nezaměstnan

5) Jste s životními podmínkami ve Zlínském kraji spokojen/a?

- a) ano
- b) spíše ano
- c) spíše ne
- d) ne

11) Jsou cizinci na českém pracovním trhu podhodnoceni (nedostatečně oceněni)?

- a) ano
- b) spíše ano
- c) spíše ne
- d) ne

6) Plánujete zůstat v ČR natrvalo:

- a) rozhodně ano
- b) spíše ano
- c) spíše ne
- d) určitě ne

12) Zlepšila se pobyt v ČR vaše finanční situace?

- a) ano
- b) spíše ano
- c) spíše ne
- d) ne

13) V jakém zařízení jste po dobu svého pobytu v ČR ubytován:

- a) pronájem bytu/domu
- b) vlastní byt
- c) vlastní dům
- d) ubytovna
- e) hotel

14) Vaše úroveň českého jazyka je:

- a) velmi dobrá (slovem i písmem)
- b) dobrá (slovem)
- c) špatná (domluví se)
- d) velmi špatná (je problém se domluvit)

15) Navštěvujete nebo jste navštěvoval/a kurzy českého jazyka?

- a) ano
- b) ne

16) Limituje vás neznalost českého jazyka v práci nebo společnosti?

- a) ano
- b) spíše ano
- c) spíše ne
- d) ne

17) Úředníci se vám snaží při jednání na úřadech pomoci?

- a) ano
- b) spíše ano
- c) spíše ne
- d) ne

18) Vyhledáváte při svém pobytu v ČR:

- a) vztahy a oporu občanů ČR
- b) vztahy a oporu cizinců
- c) nevyhledávám vztahy ani oporu

19) Pomohli vám občané ČR při začleňování se do společnosti/pracovního kolektivu?

- a) ano
- b) spíše ano
- c) spíše ne
- d) ne

20) Co je podle vás důležité pro spokojený život v ČR?

- a) naučit se dobře česky
- b) zvýšit si vzdělání, kvalifikaci
- c) lepší pracovní podmínky
- d) udržovat české tradice a zvyky
- e) mít přátele mezi občany ČR

21) Vaše národnost:

.....

22) Vaše pohlaví:

- a) žena
- b) muž

23) Typ pobytu:

- a) vízum nad 90 dní
- b) dlouhodobý
- c) trvalý
- d) azyl
- e) jiný.....

24) Důvod vašeho pobytu:

- a) pracovní
- b) ekonomický
- c) studijní
- d) jiný.....

PŘÍLOHA P V: DOTAZNÍK PRO CIZINCE V ANGLICKÉM JAZYCE

A questionnaire for foreigners (except EU members)
If you are an EU member please do NOT answer

The aim of this survey is to find out your opinions on the integration of foreigners into the Czech community. The findings of this survey will become a part of my dissertation work. Thank you for your time to fill in this questionnaire, it is greatly appreciated.

Markéta Pospíšilová, student of UTB Zlín

1) In your opinion, does the Czech government pay enough attention to the integration of foreigners into the Czech community?

- a) yes
- b) no
- c) I don't know

2) According to you, the integration of foreigners into the community should be a matter of:

- a) foreigners
- b) Czech citizens
- c) Czech government
- d) non profit organizations
- e) foreigners and Czech citizens

3) What was the main issue you experienced during your stay in the Czech Republic?

- a) no knowledge of the country and local habits
- b) no knowledge of the Czech laws regarding the stay of foreigners in the Czech Republic
- c) no knowledge of the Czech language
- d) unemployment

4) How long have you been living in the Czech Republic?

- a) less than 1 year
- b) 1-2 years
- c) 2-5 years
- d) 5-10 years
- e) more than 10 years

5) Are you happy with the living standards in the region of Zlín?

- a) yes
- b) more or less
- c) not really
- d) no

6) Are you planning to stay in Czech Republic permanently?

- a) definitely yes
- b) more or less
- c) not really
- d) definitely not

7) The offer and accessibility of the information about the conditions of stay in the Czech Republic are:

- a) satisfactory
- a) not satisfactory
- b) I don't know

8) Where do you usually get the necessary information about the stay in CR?

- a) foreigners
- b) Czech citizens
- c) state institutions
- d) non profit organizations

9) Have you ever used the Centre for the support of integration of foreigners?

- a) yes
- b) no

10) Are you self-employed in the CR?

- a) yes, I am
- b) no, I prefer being employed
- c) I am unemployed

11) In your opinion, are foreigners undervalued in the Czech workforce market?

- a) yes
- b) more or less
- c) not really
- d) no

12) Has your financial situation improved during your stay in the CR?

- a) yes
- b) more or less
- c) not really
- d) no

13) In what type of accommodation do you live in the Czech Republic?

- a) I am renting a flat/house
- b) my own flat
- c) my own house
- d) hostel

14) The level of your knowledge of the Czech language is:

- a) very good (spoken and written)
- b) good (spoken)
- c) not good (but I can get by)
- d) very bad (I have problems to get by)

15) Are you taking/have you ever taken a Czech language course?

- a) yes
- b) no

16) Do you feel restricted at work or in life generally by not being able to speak Czech?

- a) yes
- b) more or less
- c) not really
- d) no

17) When dealing with authorities, do you find the staff helpful?

- a) yes
- b) more or less
- c) not really
- d) no

18) During your stay in Czech Republic, are you seeking?

- a) relationships and support of Czech citizens
- b) relationships and support of foreigners
- c) I'm not seeking any relationships or support

19) Did Czech citizens help you during your integration into the Czech community?

- a) yes
- b) more or less
- c) not really
- d) no

20) In your opinion, what is the key for leading a happy life in the CR?

- a) to have a good knowledge of Czech language
- b) to increase the level of your education/ get better qualification
- c) better work conditions
- d) to keep Czech traditions
- e) to have friends among Czech citizens

21) Your nationality

.....

22) Your sex

- a) male
- b) female

23) The type of your stay:

- a) visa for over 90 days
- b) long term
- c) indefinite
- d) asylum seeker
- e) other.....

24) The reason of your stay:

- a) work
- b) economical
- c) study
- d) other.....

PŘÍLOHA P VI: VÝSLEDKY VÝZKUMU II. ČÁST

Otázka č. 4

Zajímáte se o začleňování cizinců do společnosti?

Respondenti	Obyvatelé ZLK	
Odpověď	Absolutní počet	Relativní počet
spíše ne	64	60,38%
ne	29	27,36%
spíše ano	10	9,43%
ano	3	2,83%

Otázka č. 7

Nabídka informací o podmínkách pobytu v ČR a jejich dostupnost je:

Respondenti	Obyvatelé ZLK		Cizinci	
	Absolutní počet	Relativní počet	Absolutní počet	Relativní počet
nevím	61	57,55%	40	48,78%
dostačující	29	27,36%	12	14,63%
nedostačující	16	15,09%	28	34,15%

Otázka č. 8

Informace potřebné k podmínkám pobytu získávají cizinci nejčastěji od:

Respondenti	Obyvatelé ZLK		Cizinci	
	Absolutní počet	Relativní počet	Absolutní počet	Relativní počet
státních institucí	50	47,17%	43	52,44%
cizinců	31	29,25%	20	24,39%
neziskových organizací	18	16,98%	11	13,41%
občanů ČR	7	6,60%	8	9,76%

Otázka č. 9

Z pohledu ekonomické aktivity převážná část cizinců v ČR:

Podnikáte v ČR ?

Respondenti	Obyvatelé ZLK		Cizinci	
	Absolutní počet	Relativní počet	Absolutní počet	Relativní počet
raději se nechá zaměstnat	70	66,04%	43	52,44%
podniká	27	25,47%	37	45,12%
je nezaměstnaná	9	8,49%	2	2,44%

Otázka č. 11

Jsou cizinci na pracovním trhu v ČR podhodnoceni (nedostatečně oceněni)?

Respondenti	Obyvatelé ZLK		Cizinci	
Odpověď	Absolutní počet	Relativní počet	Absolutní počet	Relativní počet
spíše ano	58	54,72%	42	51,23%
spíše ne	33	31,13%	17	20,73%
ano	10	9,43%	11	13,42%
ne	5	4,72%	12	14,63%

Otázka č. 12

Myslíte si, že se finanční situace cizinců pobytem v ČR zlepšila?

Zlepšila se pobytem v ČR vaše finanční situace?

Respondenti	Obyvatelé ZLK		Cizinci	
Odpověď	Absolutní počet	Relativní počet	Absolutní počet	Relativní počet
spíše ano	58	54,72%	33	40,24%
ano	31	29,25%	30	36,59%
spíše ne	11	10,38%	19	23,17%
ne	6	5,66%	0	0,00%

Otázka č. 17

Snaží se úředníci cizincům na úřadech pomoci?

Úředníci se vám snaží při jednání na úřadech pomoci?

Respondenti	Obyvatelé ZLK		Cizinci	
Odpověď	Absolutní počet	Relativní počet	Absolutní počet	Relativní počet
spíše ano	58	54,72%	29	35,37%
spíše ne	38	35,85%	13	15,85%
ano	6	5,66%	40	48,78%
ne	4	3,77%	0	0,00%

Otázka č. 20

Co je podle vás důležité pro cizince, kteří v ČR chtějí spokojeně žít?

Respondenti	Obyvatelé ZLK		Cizinci	
Odpověď	Absolutní počet	Relativní počet	Absolutní počet	Relativní počet
naučit se dobře česky	48	45,28%	6	7,32%
lepší pracovní podmínky	22	20,75%	21	25,61%
zvýšit si vzdělání, kvalifikaci	18	16,98%	45	54,88%
mít přátele mezi občany ČR	17	16,04%	10	12,19%
udržovat české tradice a zvyky	1	0,94%	0	0,00%